

СЪДЪРЖАНИЕ

УВОД.....	3
РЕЗЮМЕ	7
АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ ..	9
ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА.....	9
ИНФРАСТРУКТУРА	10
Транспортна инфраструктура.....	10
Водоснабдяване и канализация	12
Околна среда и управление на отпадъците	14
Съобщителна система	15
Електроснабдяване и алтернативни източници на енергия.....	15
РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ	18
Население	18
Образование	19
Заетост и безработица	20
Социална инфраструктура	22
Културно наследство	24
Спортна инфраструктура	24
ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА	26
Състояние и тенденции	26
Промисленост	27
Туризм.....	29
Горско стопанство	30
Селско стопанство	30
Бюджетно осигуряване.....	35
СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД	41
ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ	42
ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ, МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ.....	42
ПРИОРИТЕТ I“ПОВИШАВАНЕ КОНКУРЕНТОСПОБОНОСТТА НА МЕСТНА ИКОНОМИКА ”	42
ПРИОРИТЕТ II“ПОДОБРЯВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА И СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА”	46
ПРИОРИТЕТ III“РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ “	53
ПРИОРИТЕТ IV“УКРЕПВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ”	57

ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ, ПРОЦЕДУРИ НА ПАРТНЬОРСТВО	59
МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА.....	61
Индикативна финансова таблица за реализация към общински план за развитие на община Момчилград (2007 -2013).....	64
Приложение	64

УВОД

Общинският план за развитие на Община Момчилград е разработен в съответствие с изискванията на Закона за регионално развитие, приет от Народното Събрание на Република България през м. февруари 2004 г., публикуван в ДВ, бр. 14 от 20.02.2004г.

Той определя целите и приоритетите за развитието на община Момчилград като елемент на развитието на страната и в частност на Южния централен район за развитие. Неотменима част от Плана за развитие е индикативната финансова таблица за реализация.

Общинският план за развитие е разработен в съответствие с предвижданията за Областната стратегия и схема за развитие и устройство на област Кърджали и Националната стратегия за регионално развитие. Неговата структура позволява той да бъде координирано управляван и да допринесе за реализацията на Плана за развитие на плановия район на Република България и за осъществяването на общата регионална политика на страната.

Основополагащи при разработване на Плана за регионално развитие са целите и принципите на кохезионната политика на ЕС, която е насочена към намаляване на регионалните различия. Съгласно чл. 158 от Договора за ЕС, Общността ще насърчава нейното цялостно хармонично развитие чрез създаване и провеждане на действия, водещи до засилване на социалното и икономическото ѝ сближаване. В частност, Общността си е поставила за цел да намали различията между равнищата на развитие на различните региони и изостаналостта на най-необлагодетелстваните райони, включително и на селските райони.

Планът отчита целите на Структурните фондове и Фонд “Сближаване”¹, като основни инструменти за финансиране на дейностите на регионалната политика, а така също целите и приоритетите на ключовите документи на Общността- Стратегията от Лисабон и Стратегията от Гьотеборг.

Друг важен фактор, който е отчетен в разработването на Плана, е ускореният процес на икономическо реструктуриране в рамките на ЕС, като резултат от глобализацията, технологичната революция, развитието на икономика и общество основани на знанието при отчитане на принципите на устойчивото развитие. Стремещът за по-балансирано разпределение на икономическите дейности на територията на ЕС понижава риска от пречки при растежа, запазване на европейския обществен модел и поддържане на социално

¹ Отчетени са сега действащите цели на Структурните фондове, както и предложенията на Комисията за нови цели през следващия програмен период 2007-2013 г.

сближаване. Всички тези предизвикателства стоят и пред българските региони и се конкретизират в Плана за развитие на Община Момчилград.

Отчетени са основните цели и приоритети на разработените стратегически документи, попадащи във времеви хоризонт на Плана за развитие като: Стратегията по заетостта (2004-2010 г.), Стратегията за насърчаване развитието на малки и средни предприятия (2002-2006 г.), Иновационната стратегия, Стратегията за насърчаване на инвестициите (2005-2010 г.), Националната стратегия за околната среда (2005-2014 г.), Националната жилищна стратегия, Стратегията за въвеждане на информационни и комуникационни технологии в средното образование, Националната стратегия за продължаващото професионално обучение (2005-2010 г.), Националната здравна стратегия (2001-2006 г.) и др.

Планът има дългосрочен характер и обхваща периода 2007-2013 г. През този период се очаква:

- България да се подготви за членство в Европейския съюз и да изгради административен капацитет за успешна интеграция в структурите на ЕС и прилагане на структурните инструменти на национално, регионално и местно ниво,
- ефективно да прилага политиката за икономическо, социално и териториално сближаване като страна – членка на ЕС, в периода след 2007 г.

Главната цел на регионалното развитие според Националната стратегия за регионално развитие за периода до 2015 г. е постигане на устойчиво и балансирано развитие на районите в Република България.

Тази цел съответства изцяло на целите на регионалното развитие, определени със Закона за регионално развитие на Република България.

Предвид предстоящото членство на Република България в ЕС, тази цел съответства и на основната цел на политиката за социално-икономическо сближаване на ЕС.

Устойчивото и балансирано развитие на районите изисква нови количествени и качествени изменения в регионалното развитие, обхващащи всички елементи на това развитие и водещи до хармонично и балансирано интегриране на цялата територия на страната. Този подход е намерил мястото си във всички основни компоненти на Плана за развитие на Община Момчилград.

Общинският план за развитие на Община Момчилград е изготвен за периода 2007 – 2013 година, но заедно с това определя основните краткосрочни направления за развитие на

общината до 2006 година, период, в който ще се осъществи прехода от периода на предприсъединяване към ЕС към пълноправно членство и участие в регионалната и секторни политики на Европейския съюз. През този период ще започне и осъществяването на конкретни проекти, които ще продължат реализацията си през следващите години след 2007 години и ще предпоставят някои от основните специфични цели и мерки в основната част на Плана.

Общинският план за развитие на Община Момчилград съдържа: анализ на икономическото и социалното развитие на общината; анализ на силни и слаби страни, предимства и заплахи; приоритетите и специфичните цели и мерки за развитие на общината; индикативна финансова таблица, обобщаваща възможните ресурси за реализация на дейностите и проекти; реда и начина за осигуряване на информация, публичност, мониторинг и контрол на изпълнението, оценка на реализацията на плана.

Основните методи, използвани при разработването на Общинския план на развитие на община Момчилград са:

- балансирано и поетапно планиране на ресурсите на базата на анализ на ситуацията и постигнатите през последните 4 години резултати;
- интегрирано развитие на дейностите в съответствие с ресурсите, традициите, националната и регионална рамка за развитие;
- идентифициране на спецификата на общината и ориентиране на ресурсите и дейностите в посока нейното развитие.

Принципите, на които се базира Планът на развитие са изцяло подчинени на принципите на балансираното развитие на политиката на Европейския съюз за регионално развитие - единен подход; концентрация на ресурсите; партньорство, публичност и прозрачност, допълняемост на финансирането, координация на дейностите, съгласуваност на политиките, инструментите и дейностите, спазване на законовата и под-законова нормативна уредба на страната и регулациите на Европейския съюз.

Екипът от специалисти, изработил Плана за развитие на Община Момчилград се състои от високо квалифицирани експерти в областта на планиране и програмиране на Регионалната политика, селско стопанство, базисна и социална инфраструктура, Европейски предприсъединителни инструменти и Структурни политики и фондове, околна среда, култура и образование, паметници на културата. Те имат опит както в разработването на подобни планове, така и в разработването на национални планове и стратегически документи. Всеки

един от тях в своя профил се съобразява с регулациите и тенденциите за развитие на политиките на Европейския съюз на базата на опита си от работа в съвещателни международни органи на Европейския съюз.

Основен фактор при разработването на Плана е и управленския екип на Общинската администрация, който активно и ефективно участва на всички нива на подготовка на документа – от събирането на необходимата информация, през дискусиите за определяне на конкретни мерки, до дефинирането на релевантни на ресурсите и специфични за общината цели.

РЕЗЮМЕ

Община Момчилград е разположена в централната част на Кърджалийска област. Релефа е планински, като в границите на общината попада силно разчлененият източно родопски Стърмни рид. Урбанистичната структура се характеризира с множество населени места без наличие на голям административен и икономически център.

Инфраструктурната осигуреност на общината е по-ниска от средната за страната. През територията на общината преминава трансевропейският международен транспортен коридор №9 и участък от път III-509 осигуряващ транспортна връзка със съседните общини. От 46 населени места 45 са водоснабдени. Всички населени места са телефонизирани и електрифицирани.

Социалната инфраструктура е неравномерно развита в община Момчилград. Най-голям е броят на основните училища. В общинския център Момчилград има общинска многопрофилна болница МБАЛ “Сергей Ростовцев”, професионална гимназия и две общообразователни училища.

Забележителности в общината са останките от старата крепост Татул, резервата Боровец и природния феномен Вкаменената гора.

Демографската ситуация в общината се характеризира с благоприятна възрастова структура, отрицателен естествен и механичен прираст. Населението е с ниско образователно ниво, което затруднява професионалната реализация.

По Брутен вътрешен продукт на човек през 2001г. общината се нарежда на 175 от общо 262 общини в България. Общинската икономика е с промишлено-аграрна структура и ниска конкурентоспособност.

Местната индустрия е доминирана от леката промишленост. Развитието на добивната промишленост е свързано със залежите на оловно-цинкови руди и перлите.

Основната селскостопанска култура е тютюнът, представени са фуражните култури, лечебните растения и зеленчуците. Животновъдството е доминирано от овцевъдството и говедовъдството, по-слабо са развити птицевъдството и пчеларството. Горското стопанство е осигурено с горски фонд, стопанисван от ДЛ “Момчилград”.

Сферата на услугите е представена от търговията, а туризмът няма значимо присъствие в икономиката на общината, въпреки наличието на ресурси за развитие на туристически продукт.

Природо-географските и социално-икономически параметри на общината определят възможностите за нейното развитие в областта на екологичното земеделие и животновъдство, включително алтернативни земеделски производства, развитие на лека и преработвателна промишленост.

Дефинираната дългосрочна цел на развитие определя Община Момчилград, като привлекателно и сигурно място за живеене, с екологично чиста природна и жизнена среда, с диверсифицирана и конкурентноспособна местна икономика, осигуряваща условия за професионална реализация.

Изведените приоритети акцентират върху комплексното развитие на икономиката, човешките ресурси, техническата и социална инфраструктура, подкрепяни от силна местна власт.

АНАЛИЗ НА СОЦИАЛНО-ИКОНОМИЧЕСКОТО РАЗВИТИЕ

ГЕОГРАФСКА ХАРАКТЕРИСТИКА

Община Момчилград е разположена върху площ от 360 кв.км. Граничи с общините Кърджали, Джебел, Крумовград и Кирково. Общината е съставена от 47 селища повечето от които са с население под 200 души, а едно от селищата е обезлюдено-с. Юнаци. По-големи села са Груево (752) и Звездел (478). Център на общината е гр. Момчилград с население от 7 922 души²

Релефът е планински, като в общината се намира силно разчленения дял на източнородопския Стръмни рид, с дължина около 40 км и ширина между 15-22 км. Склоновете са обезлесени и ерозирани, на места има свлачища. Най-високи върхове са Стръмни рид - 960м., Здравец (Дамбалъ) - 910м. и Черковище (Клисе тепе) 871м. От тях водят началото си много от притоците на р.Върбица и р.Крумовица, а самият рид е водораздела между двете реки. Средната надморска височина на общината е 444м. Характерът на терена оказва негативно влияние върху селищната и транспортната мрежа.

Климатът е умереноконтинентален до средиземноморски- със средни годишни температури около 11 градуса по целзий и средните годишни валежи между 650-700 мм.

Разпространени са канелени горски почви, които са със съдържание на хумус между 2-4%. Този тип почви са с ограничено съдържание на минерални химически елементи. Подходящи са за отглеждане на лозя, тютюн, овощни и зърнени култури.

По поречията на реките Върбица и Нановишка има алувиални и делювиално-ливадни почви. Образувани са от разнороден, включително и грубчастичен наносен материал. Ясно се откроява хумусния хоризонт, под който следват почвообразуващите материали. По механичен състав са предимно леко пясъчливо глинести, на отделни места и средно пясъчливо глинести. Подходящи са за отглеждане на зеленчуци и коноп поради голямото количество влага която получават от почвените хоризонти. Образувалите се от разрушаването на реолитовите скали “скелетни почви”, създават макроклимат важен за естествено растящите тютюневите насаждения и билки.

² Източник НСИ, Население на Момчилград към 31.12.2002г

На територията на община Момчилград са локализирани няколко находища на естествено разпространени полускъпоценни камъни- опали, ясписи, ахати и др. Района е богат на минерали и скали, като особено важни са залежи на перлити, които със своите топло и звукоизолационни качества са база за развитие на нови технологии. Залежи от оловно-цинкови руди край с. Звездел.

Близо до с.Равен са намира природния резерват “Боровец” с площ от 36 хектара. Резерватът е с ясно очертани две формации- черен бор и вергилиев дъб. Ясно изразено е присъствието на типичната за района естествена растителност-космат дъб, черен бор, ясен, източен габър и храсти.

Друга природна забележителност в общината е Вкаменената гора, обхващаща площ от 7.3 хектара. Това е единствената в света каменна гора, в която дърветата са останали прави както преди милиони години. Интересните и уникални природни забележителности предлагат добри възможности за развитие на различните форми на алтернативен туризъм.

На територията на общината се намира и част от язовир “Студен кладенец” с обем от 489 млн куб.м. Основната водна артерия в община Момчилград е река Върбица с дължина 98 км. Средният годишен отток е 19.3 куб.м на секунда, като водосборният и басейн е 1203 кв.км. Реката е богата на черна мряна, скобар и речен кефал.

ИНФРАСТРУКТУРА

Транспортна инфраструктура

През територията на общината преминава част от трансевропейския международен транспортен коридор №9 Хелзинки – Димитровград – Александрополис. Неговото значение ще нараства с приключване на проекта по програмата ФАР - Трансгранично сътрудничество за реконструкция и ново строителството на отсечката Подкова – ГКПП Маказа. Това ще осигури нормалното функциониране на пътната артерия. Отварянето на пътна връзка със съседна Гърция се очаква да оживи областта в икономическо отношение, и в частност община Момчилград, като създаде възможност за преки инвестиции от гръцка страна. Разстоянието до най-близкия сухопътен граничен пункт ГКПП Маказа ще бъде 42 км, което ще даде възможност за износ на продукция при сравнително ниски транспортни разходи. Откриването на пътната връзка ще стимулира развитието на производства и дейности, обслужващи пътникопотока, товаропотока, движението на капиталите и услугите. Очаква се това да доведе до увеличаване заетостта и доходите на населението. Най-силно ще е влиянието за тези

териториите на общината, които са около първокласния път, където земите ще са особено атрактивни с оглед възможност за изграждане на съпътстваща обслужваща инфраструктура – хотели, ресторанти, сервизни бази.

С над общинско значение е и път III-509 Кърджали-Момчилград-Крумовград-Ивайловград. Пътят осигурява връзка с община Момчилград и с община Ивайловград (област Хасково). Пътят е част от републиканската мрежа и е в добро техническо състояние.

Общинската пътна мрежа е с обща дължина от 90.30 километра, допълнително съществуват пътища с филц и каменна настилка с обща дължина 50 километра. Гъстотата на пътната мрежа е 252.16 км/1000 кв.км³, което е значително под средните стойности за страната (330 км/1000 кв. км.)

Най-значими са общинските пътища:

- гр. Момчилград- с Равен- с.Нановица
- с.Звездел-с.Нановица, като пътя продължава до язовир Студен кладенец

Пътищата от общинската пътна мрежа са в недобро състояние, липсват средства за ремонт и инвестиции. Силно се е износило и влошило състоянието на асфалтираните отсечки, особено в междуселищните връзки от вътрешната инфраструктура на общината. Тази тенденция за продължаващо влошаване качество на пътищата се задълбочава поради недостига на средства за рехабилитация и реконструкции на общинската пътна мрежа.

На територията на общината се намират и пет въжени мостове – три от мостовете са на река Върбица и два на река Нановишка. Състоянието на мостовете при с. Гургулица, с.Садовица и с.Момина сълза е добро, като последните два бяха възстановени през последните две години. През 2005 година започна възстановяването на мостът при с.Загорско. а за моста при с. Седлари (мах. Градинка) започват проектни работи.

Железопътния транспорт е представен от ЖП линията Кърджали – Момчилград – с.Подкова с дължина 22 км. Осигурени са връзки за селата Загорско, Каменец, Садовица, Груево чрез спирките Джебел, с.Горско Дюлево и гара Момчилград, като спирката при село Птичар се оказва единствената сигурна транспортна връзка за селището.

На гара Момчилград се извършва товаро–разтоварната дейност, отделена от системата на НК “БДЖ”. Има два прелеза при с.Птичар, както и между гара Момчилград и стопански двор на ВК “Младост-95“, обслужвани от ЖП секция Симеоновград.

³ При определяна на гъстота на пътната мрежа не се включват 50 км черен път (филц и каменна настилка)

Водоснабдяване и канализация

Водоснабдяването на Момчилград се извършва от язовир “Боровица”. Водоизточници на територията на общината са 115, от които каптажи и дренажи 99 броя и шахтови кладенци 16 броя. Изградени са 16 броя помпени станции с инсталирана мощност 1 197 КВт. Изградената водопроводна мрежа е около 75 км., основно от азбесто-циментови тръби.

Експлоатацията и поддържането на ВиК инфраструктурата в общината се извършва основно от държавното дружество “ВиК” ООД – Кърджали с 51% държавно участие и 49% общинско.

В община Момчилград 45 от общо 46 селищата са водоснабдени. Делът на водоснабденото население е 84.1%, което е около средните стойности за област Кърджали⁴-85.1 %. С режим на водоснабдяване са 29 населени места -13 села със сезонен режим и 16 села с постоянен режим. Относителния дял на населението в режим на водоснабдяване в периода 2001-2002г. се запазва средно около 7.5% от водоснабденото население⁵. Основните причини са в техническото състояние на водопреносната система и честите аварии. Загубите през 1998 година на вода за питейни нужди е 1 241 хил.куб.м., а полезно използваната е 753 хил.куб.м., с което възлизат на 39 %.

Със средства от Световната банка се финансира водоснабдяването на групата с.Постник - Теке и Девинци и реконструкцията на уличната водопроводна мрежа в град Момчилград.

Доставената вода общо за община Момчилград е в размер на 540 хиляди кубични метра, от които 362 хиляди кубични метра са на домакинствата. Количеството на доставената вода на човек от населението в общината през 2003г. е 87л/ч ден, което е по-малко от стойността на показателя за област Кърджали (101 л/ч ден) и значително под средните за страната (137 л/ч ден). Главната причина е незначителното потребление на вода от индустриалните предприятия.

Количествата на доставената вода за домакинствата в община Момчилград (70 л/ч ден) не се различава от стойностите за областта 71 л/ч ден, но е значително по-малко от това за страната - 90 л/ч ден⁶.

⁴ Източник: НСИ, “Районите, областите и общините в България 2003

⁵ Източник: НСИ, Райони за целенасочено въздействие, електронен документ, София, 2005.

⁶ Източник: НСИ, “Районите, областите и общините в България 2003

Техническо състояние на водопроводната система е лошо, което води до влошаване качеството и значително повишаване себестойността на подаваната вода. Поддръжката на мрежата е силно затруднено поради липсата на финансови ресурси за поддръжка и обновяване на съществуващата водопроводна система, като резултат възникват чести аварии при отстраняването на които се нанася значителна щета на уличните настилки, а водните загуби се отразяват върху цената на водата.

Необходими са мерки за подмяна на остарялите водоснабдителни съоръжения и доизграждане на частично изградените, като се използват съвременни материали и технологии. Така ще се намалят аварията и загубите на питейна вода, ще повиши качеството на доставяната вода към местното население. Осъществяването е възможно чрез привличането на публично финансиране за ремонт и реконструкция на водоснабдителната инфраструктура. Със помощта на Социално-Инвестиционен Фонд през последните години е направена корекция на северното дере на реката.

Докато водоснабдителната инфраструктура е сравнително добре развита и обслужва голяма част от населението на общината, то степента на изграденост на канализационните мрежи и селищните пречиствателни станции е значително по-ниска и незадоволителна.

Канализационната мрежа на община Момчилград е изградена от бетонови тръби. Цялостно е изградена канализационната система в град Момчилград и с.Ново Соколино. През 2005 г. е предвидено изграждането на канализацията на с. Прогрес, с финансиране от Социално-Инвестиционния Фонд.

Частично изградена е канализационната система в селищата- с.Равен, с.Груево, с.Нановица и с.Звездел. В тези села е необходимо допълнително изграждане на частично изградените канализационни мрежи. Към обществените сгради в селата съществуват локални септични ями, което води след себе си до нарушение на почвените характеристики, нарушено екологично състояние и опасност за местните водоизточници.

На територията на общината единствената изградена пречиствателна станция за отпадни води е в с.Ново Соколино, която обслужва населението на селото. Необходимо е изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадните води в по-големите населени места, като възможно решение може да бъде изграждането на модулни пречиствателни станции.

Околна среда и управление на отпадъците

Община Момчилград се нарежда на второ място по вредни емисии в областта след община Кърджали. Реализирани са емисии на вредни вещества в атмосферата през 2003г. – въглероден двуокис 11129,50 (18.33% от емисиите в рамките на областта), метан- 15,04 (2.69% в рамките на областта) и азотни киселини - 20,97 (16.82%). Отрицателните промени в условията на околната среда се локализиращ главно около град Момчилград и при двете асфалтови бази в района на ж.п. сп.Джебел, което насищат въздуха с въглероден двуокис, серен двуокис и въглероден окис

Предприятието за преработка на перлит до ж.п. сп.Джебел замърсява въздуха поради изхвърляне на прах с финна дисперсност в процеса на производство. Замърсяването и намаляване качеството на въздуха рефлектира крайно негативно върху човешкото здраве и чувствителните екосистеми

Преминаването на транзитния товаро-пътнически поток по 3 направления- Кърджали – Момчилград, Кърджали – Кирково, Кърджали – Златоград, заедно с тежкотоварните автомобили на “ГОРУБСО” предизвиква сериозен проблем следствие на шумовото натоварване в един от жилищните квартали на град Момчилград.

На територията на община Момчилград има изградено депо за сметосъбиране, което не отговаря на изискванията за съхранение на твърдите битови отпадъци, и чиито остатъчен капацитет не може да покрие бъдещите нуждите на общината. В рамките на общината съществуват редица нерегламентирани сметища около населените места, което води до замърсяване на почвите и намаляване на техните качествени характеристики. Нерегламентираните сметища и липсата на канализация води до замърсяване на повърхностните води и рискове за здравето на местното население.

Съгласно Националната стратегия за управление на отпадъците се предвижда изграждане на регионално депо за твърди битови отпадъци на територията на община Кърджали. Осигурено е финансиране от националния бюджет, като очаквания срок за изграждане на съоръженията е 2006 година. В близост до съществуващото сметище край град Момчилград има възможност за изграждане на претоварна станция и инсталация за опаковане на отпадъците.

Съобщителна система

На територията на Община Момчилград се намира технологичен възел на делекосъобщенията (ТВД), които обслужва Общините Момчилград, Джебел и Кирково.

Централите са аналогови, апаратурата е остаряла и амортизирана, а част от селата не са телефонизирани. Телефонните връзки се допълват от обхвата на двата мобилни оператори, които действат на територията на общината

През територията на общината преминава оптично-кабелно трасе, което създава възможност за осъществяване на високоскоростен трансфер на данни. Достъпът до Интернет се осъществява от Центъра по телематични услуги при БТК и някои местни доставчици от гр.Кърджали – “БИА-нет”, ТТМ и “Цифрови системи”, “Линк +”.

Електроснабдяване и алтернативни източници на енергия

Електроснабдителната мрежа е съставена от 54 масивни трафопостове и 10 мачтови. Изградена е и се поддържа от НЕК “Електроснабдяване”, клон Кърджали. Захранване на населените места се извършва от разпределителна подстанция при гр.Момчилград, която основно захранва, община Джебел и част от община Кирково.

Всички населени места в общината са електрифицирани. В град Момчилград електрозахранването е комбинирано – подземно и въздушно. Сериозна поддръжка и контрол е необходимо за останалите населени места, където захранването е въздушно.

Централно топлоснабдяване на територията на общината не е изградено. Обществени сгради и училищни се отопляват чрез изградени локални отоплителни инсталации на течно гориво. Инсталациите са остарели, ниско ефективни и с високи експлоатационни разходи. С цел оптимизиране на електропотреблението за публични нужди е необходимо осъществяването на проект за подмяна на уличното осветление с нови съоръжения и енергоспестяващи осветителни тела. По този начин ще се реализират значителни икономии от общинския бюджет, които могат да се пренасочат към други сфери. Също така е необходимо изпълнението на мероприятия по енергийна ефективност за обществените сгради, чиито средносрочен ефект също ще се отрази в намаление разходната част на бюджета. Възможност пред общината има и в използването на алтернативни източници на енергия, каквито са слънчевите колектори и вятърните инсталации. Ползата от тях се крие в запазването на околната среда и ниските експлоатационни разходи.

Оптимизацията на енергийната система може да се постигне чрез газификацията на обществените сгради в общината. Подобен проект може да бъде изпълнен съвместно със

съседните общини –Кърджали и Крумовград, тъй като най- близката точка от националната газопреносна мрежа е ГРС Хасково. Ефектът от изпълнение на проект за газифициране ще се отрази в значително намаление на разходите за поддръжка на социално-здравните и обществени дейности, а така също за производствените предприятия и за населението на общината. Ползите от подобна инвестиция ще бъдат:

- подобряване сигурността на електроснабдяването в общината;
- задоволяване нуждите на промишлените и битови потребители с по-евтина топлинна енергия;
- разкриване на временни работни места при строителството на инсталацията;
- разкриване на постоянни работни места за квалифицирани работници и специалисти от общината.

За финансирането на проекта би могло да се разчита на външен инвеститор, чиито интерес може да бъде привлечен от сигурен пазар за произвежданите електроенергия и топлоенергия с възможности за нормална възвръщаемост на капиталовите разходи. Общината може да участва със собственост върху земята.

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
сектор ТЕХНИЧЕСКА ИНФРАСТРУКТУРА

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">• Изграждането на транспортен коридор №9 и откриване на ГКПП Маказа в близост до общината• Наличие на богати водни ресурси• Всички населени места са електроснабдени.• Наличие на оптичен кабел• Чиста околна среда	<ul style="list-style-type: none">• Липсва компактност на селищната мрежа, което затруднява поддържането на инфраструктурата.• Лошо техническо състояние на общинската пътната мрежа• Амортизирана водопреносна система, липса на изградена канализационна мрежа в повечето селища.• Наличие на нерегламентирани сметища и затруднения при сметосъбиране и депониране.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">• Развитие на транспортната инфраструктура свързваща транспортния коридор с общинската пътна мрежа.• Газификация на общината и използване на алтернативни източници на енергия.	<ul style="list-style-type: none">• Необходимост от значителни инвестиции за подобряване на техническата инфраструктура• Замърсени повърхностни води от липсата на канализация и нерегламентираните сметища.

Развитие на човешки ресурси

Население

По данни от НСИ **населението** на община Момчилград към 31 декември 2003г. е 16 861 души, от които 8 476 мъже и 8 385 жени, като при сравнение с 2000г. (21 122) се отчита намаление с 5 731 души или приблизително с 21% за период от 3г. **Гъстотата на населението** е 47.08 души на кв. км., която е значително по-малка от средната на страната (70,3 души на кв. км), но общината е относително гъсто заселена спрямо съставните общини на областта.

Наблюдава се сериозно различие в общия брой на населението в зависимост от източниците на информация. Според данни на ГРАО по постоянен адрес общото население на общината към 09.02.2005 година е 36 635 души, като различията се дължат на отчитането на население, което понастоящем е извън пределите на Република България.

Анализът на демографското развитие на община Кърджали по отношение на протичащите процеси и структурите на населението е направен по данни на НСИ, тъй като по другите източници информацията включва само общ брой на населението.

Етническият състав на населението според данните от последното преброяване на населението през 2001 г. е 17,1% българи, 81.80% турци, 1,1% роми.

Естественият прираст през последните години е отрицателен като за 2003 г е - 0.12 промила. Родени са 171, а са починали 173 души. **Механичният прираст** за 2003 г. също е отрицателен (-98), изселилите се извън общината (359) заселилите се в общината (261). Отрицателния демографски темп в периода 2001-2003г. (населението на общината намалява с около 110 души на година), се дължи главно на миграционния поток, независимо от неговото значително намаление през този период. Запазват се сравнително добрите възпроизводствени възможности на населението.

Възрастовата структура на населението в община Момчилград е благоприятна за демографското развитие, като населението в *подтрудова възраст* е 3 048 души (18.07%), в *трудова възраст* е 10 630 души (63.04%), а в *надтрудова възраст* е 3 183 души (18.88%). Благоприятният възрастов профил ще се запази и през следващите години, но без значителни инвестиции в образованието и здравеопазване, той ще окаже сериозен натиск върху социалните структури на общината. Запазването през следващите години на демографския дивидент заедно със подобрене на образователното равнище ще бъде значим фактор в бъдещото икономическо развитие на общината.

Коефициентът на възрастова зависимост⁷ за общината (41.94%) е незначително по-висок от средната стойност на показателя за област Кърджали (41.84%) но по-нисък от средната стойност за страната (45,5%). Участието на двата компонента - лица под 15г. и лица над 65г. е равностойно. Основните фактори ниските показатели са етническата структура на населението и коефициента на естествено движение на населението. Наблюдаваната тенденция за постепенно нарастване на зависимостта на населението във високите възрастови групи 65+ ще продължи макар и със по-слаб темп от средния за страната, което ще доведе нарастване на разходите за болнично лечение и услугите свързани с нуждите от домашния социален патронаж.

Образование

Образователното ниво на населението, по данни от преброяването през 2003 г., показва, че дела на специалистите с висше и полувисше образование е 6% от населението на общината. Населението със средно образование в общината е 29% или 3 981 души. Преобладава групата на жителите с основно и начално образование – 65% от населението на общината. Необходими са мерки за стимулиране на образователната активност, за да се създаде разбиране за значението на образованието за подрастващото поколение.

Записваемостта на лицата между 7 и 18 години е 87%. По този показател община Момчилград се нарежда на 175 място от общо 262 общини в България⁸. Ниската записваемост е комбинация от висока концентрация на селско и малцинствено население. Основните проблеми са свързани с ниските доходи на домакинствата, заетостта в семейните стопанства

⁷ Към 31.12.2003г. Изчислява се като отношението на сумата от лицата на възраст под 15 г. и над 65 г. към лицата на възраст между 15 и 65 г. Източник: НСИ, Райони за целенасочено въздействие, електронен документ, София, 2005.

⁸ Източник: Програма за развитие на ООН, Национален доклад за развитието на човека, 2003

на лицата между 7 и 18 години, както и с демотивацията, причинена от липсата на перспективи за професионална реализация.

В съвременните условия образованието изисква големи разходи, но динамиката на въвеждане на нови технологии изисква перманентно повишаване на квалификацията. Създаването на социален капитал изразен в знания и умения е с жизнено значение за конкурентноспособността на местната икономиката. В дългосрочен аспект процесите на индустриализация и технически развитие ще изискват по-висока образованост на населението.

Процесите на демографско развитие в община Момчилград дават основание да се твърди, че в средносрочен план е налице необходимия човешки потенциал. По отношение на дългосрочното планиране основно влияние ще окаже ниската образованост на човешките ресурси и процесите на миграция сред икономически активното население. Подобряването на тези показатели ще осигури основа за икономически растеж, базиран на човешкия потенциал.

Заетост и безработица

Безработицата в община Момчилград към януари 2005 г.⁹ е 14.3 %, което е драстично намаление спрямо 2002г. (19.29%)

При разглеждане структурните особености на безработицата прави впечатление дялът на безработни млади хора на възраст до 29г. общо 258 души или 21.3 %, които е под средния за страната¹⁰. Необходимо е да се отчете и факта, че младите хора притежават редица качества, които им дават предимство - те са по-мобилни и проявяват повече гъвкавост в процеса на търсене на работа. В същото време обаче липсата на практически опит, квалификация и образователен ценз. Несъответствието между броя и професионалната подготовка на младежите и реалното търсене от работодателите, се явяват негативни фактори, възпрепятстващи успешната им трудова реализация.

Трайно безработните са 699 души или 59.6% от всички безработни. Високите нива на дълготрайната безработица изисква въвеждане на специални мерки и програми за преквалифициране на работната сила в района и осигуряване на заетост. В резултат на престоя извън трудова среда, тези хора са загубили голяма част от придобитите знания, умения и опит. Отчитайки бързото развитие и непрекъснатите промени във водещите сфери и

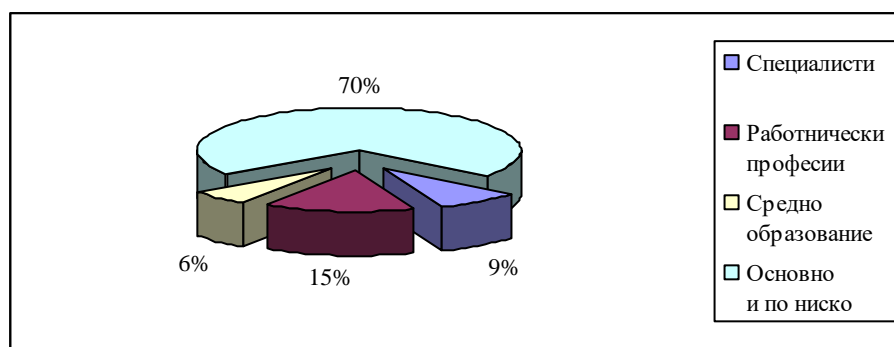
¹⁰ Източник: НСИ, "Районите, областите и общините в България 2003"

отрасли на икономиката, качествените характеристики на тяхната работна сила изостават и не съответстват на търсенето и изискванията, които се поставят от страна на бизнеса.

Основните проблеми пред развитието на човешките ресурси са свързани с ниско образователно ниво на безработните. Допълнително ограничение е ниската трудова мобилност и адаптивност на тези слоеве от населението.

През 2003г., 70.4% от регистрираните безработни са с ниско образователно равнище и без квалификация, срещу 65.9% през 2001г., което още повече намалява шансовете им за реализация на пазара на труда¹¹. Тази част от населението се явява и най-рискова група от гледна точка на намиране на работа, тъй като не са конкурентноспособни на пазара на труда. Безработните от тази група са в голяма степен склонни да приемат работа без оглед на нейния вид и заплащане. Те са в неблагоприятно положение на пазара на труда и възможностите за заетост са силно ограничени като се лимитират до заетост в дейности изискващи нискоквалифициран и неквалифициран труд, участие в програми за субсидирана заетост, заетост в личното стопанство. Ниско квалифицираните работници формират висок дял на бедност сред местното население, ограничават достъпа на децата им до образование и здравеопазване

Диаграма 2 Структура на безработицата по степен на образование

Безработицата при жените бележи тенденция на намаление и през 2003 г. е 55.2% срещу 44.8% мъже (за сравнение през 2001г. делът е 68% към 32 %). Основната причина за намаляване делът на безработните жени е интензивното развитието на шивашката индустрия, където са заети предимно жени.

Общинската администрация не може самостоятелно да провежда активна политика на пазара на труда в областта на професионалното обучение и преквалификацията на безработните с цел нарастване възможностите за трудова реализация и намаление на

¹¹ Източник Агенцията по заетостта

миграционния поток извън пределите на общината (безработицата е една от основните причини за отрицателното миграционно салдо). Разполагаемите финансови ресурси не позволяват обезпечаване в материално-техническо отношение на програмите за субсидирана заетост, прилагани от Министерство на труда и социалната политика.

Акцент трябва да се постави върху подобряването на качествените характеристики, адаптивността и гъвкавостта на работната сила.

За подобряване на образователното ниво и професионалната квалификация на населението е необходимо изпълнението на превантивни мерки за подобряване на професионалните умения и знания на работещите (вкл. съвместни действия между община и местните фирми), като целта ще е подобряване на качествените характеристики на заетост и повишаване на продуктивността, които води до повишаване конкурентноспособността на местната икономика.

Социална инфраструктура

Образователна структура

Образователната реформа проведена през последните години доведе до съкращаване броя на училищата на територията на община Момчилград. В настоящия момент в общината има общо 10 училища, от които 2 специализирани училища – “Професионална гимназия по хранително-вкусова промишленост” и Професионална гимназия по машиностроене и лека промишленост ”Васил Левски” и 2 общообразователно училище – СОУ “Н.Вапцаров” и Средно общообразователно ислямско училище. В границите на общината съществуват и 6 основни училища (с. Груево, с. Звездел, с. Равен, с. Нановица, с. Синделци и с. Птичар). В с. Карамфил се намира и единственото начално училище в общината.

Детските градини са 13, от които 10 са в селата. През 2003 г. в тях са преподавали 51 детски учители и са се обучавали 495 деца¹².

Здравна структура

На територията на община Момчилград функционира многопрофилна болница за активно лечение “Д-р Сергей Ростовцев” – ЕООД с 85 легла и Медицински център за извънболнична помощ. Здравното обслужване на населението се осъществява от индивидуални практики, както следва: 17 семейни лекари, от които 6 общопрактикуващи, 9

¹² Източник: НСИ, “Районите, областите и общините в България 2003”

стоматолози и 80 медицински лица със средно медицинско образование или завършили медицински колежи със степен “специалист”¹³.

Извън общинският център, липсва качествено здравното обслужване, като най-засегнато е населението от отдалечените села. Необходимо е повишаване на здравната култура и хигиенните навици на част от населението. Отдалечеността от специализирани болници и здравни центрове може да се компенсира чрез превантивни здравни мерки и провеждане на здравни информационни кампании за населението, който да увеличи способностите на хората да водят пълноценен и продуктивен живот. Друг основен проблем пред община Момчилград е липсата на системна работа с подрастващото поколение по отношение на тютюнопушенето и употребата на алкохол и наркотични вещества..

Дейностите за социални услуги, на територията на общината включват само домашен социален патронаж, с капацитет от 70 места, който обхваща само град Момчилград. Основния проблем е свързан с разпокъсаността на селища в което изисква осигуряването на значителни финансови ресурси. Необходимо е разширяване на достъпа на предлаганата услуга до всички жители, тъй като в настоящия етап извън социалните дейности упражнявани от общината остават над 53 % от населението. В тази насока е възможно да бъде развито мрежа от социални патронажи, съвременни социални услуги и медицински грижи за възрастните хора в някои от по-големите средищни села в общината. Тези действия са наложителни и поради нарастване делът на възрастно население над 65 години, които се нуждаят от повече и по-специализирани медицински грижи.

В общината има нужда от изграждането на Дом за възрастни хора и Дневен център за обслужване на лица с увреждания- деца, инвалиди и самотни възрастни хора, които не могат сами да задоволяват ежедневните си нужди, като по този начин се осигурят адекватни грижи за тяхното физическо и психическо състояние.

За подобряване качеството на здравните услуги е необходимо да се рехабилитира сградния фонд, да се извършва профилактика и ранна диагностика на социално значимите заболявания, да се осигурят възможности за пред и след родово здравеопазване. Това е особено важно, тъй като здравният статус в селата е значително по-нисък, а детската и майчината смъртност в голяма степен отразява изолацията на хората от социално-здравната мрежа.

¹³ Източник: НСИ, “Районите, областите и общините в България 2003”

Културно наследство

Просветни и културни дейности общината развива чрез 5 читалища – в Момчилград, с. Груево, с. Звездел, с. Нановица, с. Равен. Към момента не са използвани пълноценно възможностите на читалищата за предоставяне на информация за населението и превръщането им в място за събиране на хора със сходни интереси. Читалищата могат да поемат част от общообразователните функции на съкратената училищна мрежа. При осигуряване на интернет достъп и техническо обезпечаване на читалищата ще се създадат условия за разпространение на знание чрез използването на информационни технологии и ще се осигури възможност за провеждане на компютърно обучение.

Във връзка с религиозните празници Хъдърлез и Гергьовден се организира Народен Събор в местността “Дамбалъ”. В общината се чества и специфични празници като:

- Традиционните Майски дни на културата -18-24 май.
- Момчилградските празници от 24 септември до 01 октомври

Историческото наследство е свързано с останките от старата крепост светилище на Орфей при с. Татул. Находките показват едно грандиозно светилище, функционирало поне 2000 години без прекъсване. Съоръжението е един от най-големите мегалитни паметници в Европа и е добра основа за развитие на културно-исторически туризъм.

Спортна инфраструктура

В град Момчилград се намира градския стадион “Родопи”, плувен басейн и спортна зала. На територията на общината се намират още стадион и борцов салон в с. Звездел.

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
сектор ЧОВЕШКИ РЕСУРСИ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none">• Благоприятна възрастова структура на населението.• Добре разпределена образователна инфраструктура на територията на общината.	<ul style="list-style-type: none">• Висок дял на населението с ниско образователно ниво• Висок дял на младежка безработица• Наличието на населени места с недостатъчно развита социална инфраструктура.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none">• Подобряване на предприемаческите умения и професионалните умения в земеделието и туризма.• Национална политика за намаляване на безработицата	<ul style="list-style-type: none">• Засилване процесите на вътрешна и външна миграция.

ХАРАКТЕРИСТИКИ НА ОБЩИНСКАТА ИКОНОМИКА

Състояние и тенденции

Брутния вътрешен продукт произведен в община Момчилград през 2001г. е 30 158 886 лв. Брутния вътрешен продукт на глава от населението за 2001 година 1 761 лв., което нарежда община Момчилград на 175 място от 256 общини на територията на Република България¹⁴

На територията на общината през 2003г. са регистрирани 1459 правни субекта. По форма на собственост броя на частните фирми е 1416 (97%), общинските са 34, а 9 от фирмите са държавните. Броят на предприятията осъществяващи активна стопанска дейност е значително по –малък. През последните години техният брой се увеличава и през 2003г. са 420 спрямо 380 фирми през 1999 година. По вид повечето от тях са малки и средни предприятия. Най-голям е дялът на фирмите от сектора на услугите- 84.5%.

Определяща роля в икономиката на община Момчилград има индустрията. През последните години се откроява тенденцията за нарастване на наетите в сектора, като техният дял за 2003г. е 58.8 % от общия брой наети лица. Нетните приходи от продажбата на предприятията в общината на един жител нареждат общината на второ място в областта след Кърджали, но са по-ниски в сравнение със средните за страната. През 2003 г. в областта този показател за община Момчилград е 1.88 хил. лв., а в рамките на областта е между 0.70 хил. лв за община Кирково и 6.11 хил. лв. за община Кърджали. За същата година за страната този показател е средно 11.17 хил.лв./жител или приблизително 6 пъти повече. Като се има предвид, че равнище на безработица е близко до средното за страната, ниската стойност на нетните приходи от продажбата е косвен показател за по-ниска производителност и по-ниска конкурентоспособност на продукцията, произвеждана в общината, което създава определен риск за нейното развитие.

По отношение на средната работна заплата, през 2003 г. в рамките на областта община Момчилград се нарежда на трето място след Кърджали и Момчилград. Най- високи са заплатите в производството на хранителни продукти, напитки и тютюневи изделия – 2603 лв. на човек.

¹⁴ Източник: ПРООН, България 2003, Национален доклад за човешкото развитие

Таблица №2 - Относителен дял на наетите в индустрията по години

Показател	Размерност	2000 г.	2001 г.	2002 г.	2003 г.
Относителен дял на наетите в индустрията в общия брой наети лица	%	48,95	57,22	55,81	58,8
Нетни приходи от продажбата на предприятията на един жител	х.лв.	1,56	1,55	1,55	1,88
Средна работна заплата (годишно)	лв.	–	2 325	2 655	2622

През последните години се наблюдава нарастване на разходите за материални дълготрайни активи и в трите сектора на икономиката. Разходите за технологично обновление на средствата за производство за 2003г. са средно 19.3 хил. лв. за индустриални предприятия, 16.6 хил. лв. за селското стопанство и 0.6 хил. лв. за фирми в сферата на услугите.

Конкурентоспособността на общинската икономика е изключително ниска. Перспективите за повишаване на външния инвестиционен интерес са свързани с изграждането на Пан европейския транспортен коридор № 9 и провеждане на регионални маркетингови кампании, насочени към предприемачи от Република Гърция.

Промисленост

На територията на общината има налични значителни залежи на минерални ресурси, които дават възможност за развитие на добивната промишленост. В общината се добиват оловно-цинкови руди (галенит и сфелерит) в трите рудника на "ГОРУБСО"- "Звездел", "Галенит" и "Пчелояд". Съществува проблем с възстановяването на терените в близост до трите рудника, а контрола по пречистването на промишлените води от рудодобива не е ефективен.

Важни за общината са залежите на *перлити*, които са база за развитие на бизнес и нови технологии, но и тук основния проблем е свързан със замърсяването на околната среда .

Машиностроителния сектор е представено от МЗ "Върбица" (поделение на "Хранинвест-Хранмашкомплект" АД Стара Загора). произвеждащо машини за леката промишленост, която поддържа присъствие на вътрешния и международен пазар. На територията на общината се намира и компанията Промаш ООД развиваща проектантска,

производствена и сервизна дейност на автоматизирани линии за хляб. Свиването на производството и намаляване на заетостта очертават неблагоприятни тенденции в развитие на този сектор в икономиката на общината. Това се отразява крайно неблагоприятно и върху приватизираното по-малко предприятие “Родопи АД” и няколко малки частни фирми.

Преработвателната промишленост е представена от Месопреработващото предприятие “Байдано-Младост 95 ООД”. Предприятието е основано 1998г. и с новите си технологични линии и капацитет може да окаже стимулиращ ефект върху развитието на местното животновъдството, ползвайки местни суровини. В областта на млекопреработването в общината функционират предприятията ВК “Младост 95 ”.

Най сериозни са инвестициите в текстилната промишленост. Германското дружество АРТЕКС БЪЛГАРИЯ-ООД се явява един от най-големите работодатели в общината поддържайки над 180 работни места. Други големи работодатели в общината са ЕООД "Галс Текстил - Лейла Кешджи". Местните частни шивашки фирми работят предимно на ишлеме. Работните места не са устойчиви, няма наличие на дългосрочни инвестиции в сектора, липсва технологично обновление. Производството на шивашки изделия и трикотаж осигурява заетост предимно на жените, което обяснява и намаляването на делът на безработни жени до 55.2%. Текстилният бизнес не изисква огромни инвестиции, мобилен е и това дава възможност на предприемачите сравнително лесно да преместват производството си според интереса. От друга страна, бизнесът може да разчита на евтината работна ръка в региона.

Конкурентно предимство се явява ниското равнище на заплащане на труда, което провокира инвестиционната активност в отрасли с ниска брутната добавена стойност, каквито на територията на общината са предприятията от текстилната промишленост .

Характерно за местната икономиката е съсредоточването на промишленото производство в общинския център. Преработващата и леката промишленост с леки изключения са разположени в Момчилград и някой от по големите селище в общината – с. Груево, с. Звездец, с. Равен, с. Нановица

Концентрацията на икономически структури, на специализирани учебни и здравни заведения в общинския център води до вътрешни миграционни процеси в общината, които са свързани е постепенно обезлюдяване на периферните райони.

Преработвателните предприятия ползват като суровини продуктите от селското стопанство, а леката промишленост – предимно текстилни суровини от внос или произвеждани извън региона

Туризъм

На територията на община Момчилград предлагането на туристически услуги не е сериозно застъпено и туризма формира незначителна част от приходите. В общината има около 100 легла за нощувка. Хотел “Родопи” – около 35 легла, хотелски комплекс “МГ” – около 35 легла, хижа МОН село Нановица около 22 легла, ловен дом в еленово стопанство – 10 легла, като се ползва единствено за ловен туризъм. Достъпа в еленово стопанство е регламентиран.

Реализираните нощувки през 2003г. са 910 в т.ч. 560 от чужденци, като пренощуващите лица са 320, от които 195 са чужденци.

Община Момчилград разполага в някои уникални природни и културно-исторически забележителности които ѝ позволяват да развива алтернативните форми на туризъм, т.е. културно-исторически, етнографски, селски, екологичен. Природните дадености на общината включват природния феномен “Вкаменена гора”, връх “Дамбаль” и природния резерват “Боровец”, които са добра база за развитие на екотуризъм. Историческите дадености са свързани със светилището на Орфей”, тракийските скални ниши, останките от селищни могили, средновековни крепости и др.

Територията в съседство с язовир "Студен кладенец" се намира в дивечовъдното стопанство, най-големия на територията на България. На площ от няколко хиляди декара живеят благородни елени, сърни, диви прасета и елени-лопатари.

Характерът на природните и историко-културните забележителности, сами по себе си могат да осигурят сравнително кратък престой и в повечето случаи не представлява главна цел на туристическо посещение. Това налага оптимално използване на туристическите ресурси. В средносрочен план е възможно създаване на туристическия продукт, базиран на ресурсите около селищата Равен, Нановица и язовир Студен кладенец, където са съсредоточени основните природни и исторически атракции в общината. Това ще доведе до максимално използване на възможностите за развитието на различните форми на алтернативният туризъм и постигането на по-голяма удовлетвореност на посетителите.

Ролята на общината е да успее да осигури инфраструктурните условия, както мерки за привличане на посетители и опазване на туристическите ресурси. Преобладаващата част от общинската пътна мрежа обаче е в лошо състояние, което затруднява достъпа до общината и влияе негативно върху задоволеността на посетителите в района.

Приоритетните действия трябва да бъдат насочени към адаптирането за туристическите посещения на ключови атракции каквито са светилището на Орфей край с.Татул, средновековни крепости и природния резерват “Боровец”. За пълноценното използване на предлагания продукт е необходима провеждането на мероприятия за популяризирането на общината като туристическа дестинация и налагането на създадените туристически продукти на пазара. Задължително е туристическите обекти да бъдат информационно осигурени чрез разпространение на материали на подходящ език, указателни табели.

Горско стопанство

Горският фонд на територията на общината е 164 460 дка, което представлява 45.9% от общите площи в общината, в т.ч. около 1 200 дка обезлесени земи. Площите с растителност са са представени главно от широколистни видове – дъб, бук, габър.

По форма на собственост под 1% от горските територии са частни, 99% са държавни. Горския фонд се стопанисва от ДЛ “Момчилград”.

В община Момчилград има значителни находища от билки и ядливи гъби и някои редки растителни видове- румелийско подрумче, южно подрумче, сераделовидно клеомче,азиатска каменоломка, игликова айважива, снежно кокиче и др.

Гората и откритите площи в общината дават възможност тук да живеят редица животни, които имат стойност за ловния туризъм като яребици, зайци, лисици, вълци, диви прасета, сърни и чакали. Това дава възможност за развитие на ловен туризъм на територията на общината. Значимо е и вторичното използване на горите (листников фураж, горски плодове, дърва за огрев).

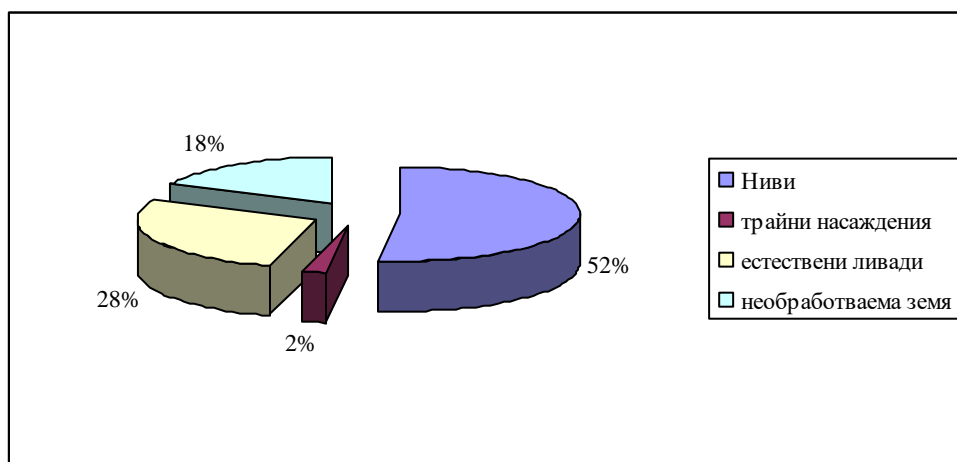
Селско стопанство

Земеделският фонд на община Момчилград е 143 499 дка или 89.7% от територията на общината. Общия размер на обработваемата площ е 60 475 дка или 42.1% от земеделската територията на общината¹⁵, от които 51.8% заемат нивите (33 259 дка) , естествените ливади 27.8 % или 17 849.8 дка. Неизползваната земя е 17.8% (11 429 дка), което е с 2% повече от средното за Област Кърджали¹⁶.

¹⁵ Източник: НСИ, “Районите, областите и общините в България 2003”

¹⁶ НСИ, Преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства през 2001, Том 5 ”Земеделски стопанства” стр.136-137

Диаграма 3 Структура на обработваемата земя

На територията на общината съществува система от 23 микроязовири и водоеми с обща площ 3 628 дка

Изградените хидро-мелиоративни съоръжения (напоителните площи са 18 879 дка) в голямата си част са неизползвани и неподдържани. Основната причина е възстановяването на частната собственост на земята и създаването на нови кооперации, които нямат финансовите ресурси за поддръжка и изграждане на нови хидро-мелиоративни съоръжения. В настоящия момент използваемите напоителни системи са по-малко от 5 % от създадените. Техническото състояние е крайно незадоволително, и на много от местата е необходимо да бъдат изградени нови на мястото на вече съществуващите. На много места от полетата липсват основни хидро-мелиоративни съоръжения.

Запазването, обновяването и създаването на нови поливни площи ще спомогне развитието на ефективно земеделие. Това е важно за създаване условия за развитие на земеделието в посока на алтернативно и биологично производство, както и възстановяване на зеленчукопроизводството в региона. Възстановяването на хидромелиоративната мрежа е свързано с привличане на инвестиции и следва да се съобрази с особеностите на дребните земеделски стопанства¹⁷.

Според последното преброяване към 01.03.2001г. в общината има 3 485 земеделски стопанства¹⁸ или 66.15% от всички домакинства. Земеделските стопанства стопанисват средно 4.3 дка или приблизително с 0.5 дка по-малко от средния в областта и с почти 2 дка от средните за страната.

¹⁷ Тук следва да се отбележат както проблемите, свързани с управлението и поддържането на съоръженията, така и с икономическата лабилност на стопанствата.

¹⁸ НСИ, Преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства през 2001, Том 5 "Земеделски стопанства" стр.136-137

Голяма част от земеделските земи се разпокъсани и отдалечени, преобладават малките стопанства, а размера на неизползваните земи се увеличава.

Земеделието в общината е основано на натуралното стопанство, с моноотраслова структура и ниска ефективност.

Основна част от обработваемата земя заемат културите: тютюн (9 500дка) зеленчуци (1 522 дка), трайни насаждения (262 дка), люцерна (241 дка) и пшеница (170 дка). Тютюнопроизводството все още е основен поминък местното население - около 40% от населението разчитат на него като източник на доход. В краткосрочен план отглеждането на тютюн е социално оправдано, но изисква значително финансиране и то най-вече държавно. В средносрочен и най-вече в дългосрочен аспект е необходимо пренасочването към други типове култури. Основните причини се крият в западането на тютюнопроизводството като отрасъл в световен мащаб и се мултиплицират и от промените в рецептурата на цигарите, където делът на ориенталски тютюн намалява. Необходимо е съкращаване на площите засети с тютюн и пренасочване на селските стопанства към отглеждане на друг тип култури, свързани с използването на сравнителни предимства за производство от гледна точка на климат, почви и човешки фактор.

Зеленчукопроизводството е възможна алтернатива за областта. В настоящия момент се развива главно в района на селата – с.Девинци, с.Нановица, с.Постник, с.Карамфил, с.Лале и др. т. е. в селища разположени главно по течението на р. Върбица и Нановишката река. На местата с подходящи почви са отглеждани лозя, картофи и неголеми масиви житни култури.

Необходима е диверсификация на земеделските продукти. В това отношение съществуват благоприятни условия за култивиране на лечебни растения, и създаване на трайни насаждения от горскоплодни култури.

Биологичното земеделие може да се използва на този етап само като “имиджов” продукт, които да допринесе до подобряване на маркетинга на аграрните продукти от общината.

Необходимо са мерки за окрупняване на земеделските площи и изграждане на прилежаща инфраструктура (хидро-мелиоративна и транспортна), което да оправдае и позволи инвестирането в техника и човешки ресурс за развитието на растениевъдството.

В община Момчилград 2734 домакинства се занимават с **животновъдство** - (78.45% от домакинствата развиващи селскостопанска дейност), което е над средното за областта 74.5%, като почти 100% от животните са частна собственост.

В общината се отглеждат характерните за областта животни- говеда в т.ч. крави, птици, кози, овце и пчелни семейства. През 2001г. община Момчилград е на второ място в област Кърджали по брой на овце и кози, съответно с 19.88% и 21.5% от общия брой.

Таблица 3 Брой на животните в община Момчилград 2000-2001г.

	Говеда	в т.ч. крави	Кози	Птици	Пчелни семейства	Овце
2000	6594	3664	2526	19826	1443	13317
2001	5013	3980	1183	94 200	819	10150

В последните години брой на животните в общината е намалял между 15.8% за кравите и 53.2% при козите.

Животните се отглеждат в семейни ферми, няма големи стопанства. В преобладаваща част от случаите животните се отглеждат при примитивни условия, липсва контрол на качеството на произвежданата продукция. Познанията на стопаните са недостатъчни, липсва адекватна информация за възможностите за прилагане на нови технологии.

Семейните ферми не са пазарно ориентирани, на пазара се появяват излишъците на домакинствата. Качеството на продукцията е ниско, поради липса на познания у фермерите за храненето и отглеждането на животните. Продукцията не отговаря на санитарните и хигиенни изисквания което се отразява на цената и възможността за производство.

Земеделска техника към 01.03.2001г. притежават едва 42 домакинства или едва 1.2% от стопанствата, което е под средната техническа обезпеченост в областта. По отношение на видовете земеделска техника домакинствата разполагат с 32 трактора, 11 камиона, 1 селскостопански ремаркета и с по 3 мотокултиватора, комбайна и фуражомелки.

При съпоставяне с размера на обработваемата земя средния брой на 1000 дка се падат средна 2.1 трактора , 0.2 комбайна и 0.72 камиона, липсват доилни агрегати и инкубатори¹⁹. Това не позволява развитието на ефективно земеделие. Необходими са инвестициите на земеделските стопанства да са насочени към подобряване на хигиенните условия за отглеждане на животните и/или опазване на околната среда.

Финансовото състояние на земеделските стопанства е лошо, липсват средства за закупуване на съвременна техника и за провеждане на агротехнически мероприятия с по-продължителен ефект, което сериозно намалява ефективността на стопанската дейност.

¹⁹ НСИ, Преброяване на населението, жилищния фонд и земеделските стопанства през 2001, Том 5 "Земеделски стопанства" стр.136-137

Отсъствието на крупни земеделски стопанства намалява възможностите за въвеждане на земеделска техника и подържане на изградените хидро-мелиорични системи. Следствие на това намалява продуктивността и производителността на труда и в значителна степен се определя ниската конкурентноспособност на селско-стопанският сектор. Намаляват възможностите за нейната пазарна реализация, поради по-високата себестойност на продукцията..

Основните проблеми пред селското стопанство са:

- Семейните земеделски стопанства са от затворен тип, земята се обработва почти без използването на техника, не се провеждат агротехнически мероприятия, което води до ниски добиви.
- Пазарната реализация на селскостопанската продукция е силно затруднена, а предлаганите цени често са под себестойността на продукцията. Изключение е реализацията на произведения тютюн, където въпреки възможността за закъсняване на разплащанията с производителите изкупната кампания е на задоволително ниво.
- Липсва модерна селскостопанска техника и съвременен сграден фонд, както и финансови ресурси за технологично обновяване на земеделските стопанства. Липсват познания за адекватно провеждане на агротехническите мероприятия, влагането на минерални торове и препарати за растителна защита се извършва хаотично.
- Съществуващата тенденция е към намаляване на обработваемите земи, намалена употреба на торове и химикали за растителна защита, намаляване броя на рогатия добитък.

Изложените проблеми провокират негативна тенденция на намаляване площта на обработваемата земя; влошаване на техническата обезпеченост на селското стопанство и намаляване на добивите. В животновъдството тенденциите са за намаляване на броя на животните, продължаващо влошаване на породния състав и добивите.

Един от начините за повишаване ефективността на селското стопанство е да се стимулира обединяването на малките производители. Необходимо е ориентиране на селските стопанства към отглеждане на елитни сортове и високопродуктивни животни, за да се повиши конкурентноспособността на производителя и да се доближат качествените, хигиенни и фитосанитарни изисквания до тези на Европейския Съюз (това е възможно да стане с активното участие и съдействие на местните преработвателни предприятия).

Необходимо е да се обърне внимание на алтернативните форми на земеделие²⁰. Тяхното въвеждане се обуславя от разпокъсана и маломерна земя, моноструктурно земеделие основащо се главно на тютюнопроизводство, разпокъсано животновъдството в региона без реални стокови производители. Възможности има в увеличение площите, заети с зеленчуци и овощни насаждения. Ресурси се крият в отглеждането на дребен и рогат добитък и използването на месо от него, което може да се използва ефективно от местната месопрееработваща индустрия. Допълнителна алтернатива се крие в добива на овче мляко и производството на овчи млечни продукти. Интересна възможност представлява производството на мед, и стимулиране производството на екологично чисти пчелни продукти.

Развитието на ефективно земеделие изисква и уедряване на съществуващите земеделски площи. Това би имало не само икономическо значение, но и социално и екологично значение за общината. Включването на населените места в процеса на уедряване на земята може да даде възможност за подобряване на общинските съоръжения със социална значимост. Това може да бъде предпоставка за развитие на местните пътища, канализация и електрозахранване.

Уедряването на земята може да бъде подпомогнато чрез създаване на информационна система на земеделската земя, която да поддържа данни за собствеността и кадастъра на земята²¹. Това може да бъде осъществено чрез съществуващия на територията на общината Агробизнес център.

Бюджетно осигуряване

Приходи в общинския бюджет

В приходната част на бюджета на община Момчилград за периода 2003-2004 г. има тенденция за нарастване на собствените приходи и намаляване на субсидиите от държавния бюджет.

²⁰ Програма за развитие на алтернативно земеделие в Родипите

²¹ 2003 Regular Report on Bulgaria`s progress towards accession, p.60, European Commission

Таблица №4 - Бюджетни приходи на община Момчилград за 2003 и 2004г.

Приходи		2003 г.		2004 г.	
			%		%
A	Общо приходи в това число:	5 154 172	100,0%	5 875 241	100,0%
1.	Собствени приходи	2 196 935	42.6%	2 719 858	46.3%
2.	Субсидии от държавния бюджет	2 648 209	51.2%	2 855 282	48.6%

Собствените приходи включват две основни групи – данъчни и неданъчни приходи

Таблица № 5-Данъчни и неданъчни приходи на община за Момчилград 2003 и 2004г.

Приходи в х.лв.	2003 г.	2004 г.
Собствени приходи	2 196935	2 719 858
1. Данъчни приходи	1 747 581	2 122925
2. Неданъчни приходи	449 254	596 933

В периода 2003-2004г.делът на данъчните приходи намаляват незначително, като дял от собствените приходи.ЗАЦО

В последните две години данъчните приходи на община Момчилград се формират главно от данък върху доходите на физическите лица (89.5% за 2004г.) и имуществените данъци(10.5% за 2004г.).

В Таблица №4 са посочени източниците, които формират приходите във втората група местни приходи – неданъчните (НП). При тях има тенденция за нарастване като стойност. През 2004 г. те са с 32.9% по-високи в сравнение с 2003 г.

Таблица № 6 - Видове неданъчни приходи

Неданъчни приходи в х.лв.	2003 г.	2004 г.
Общо,	449 254	596 933
в това число:		
Приходи и доходи от собственост	66 033	64 515
Приходи от продажба на държавно и общинско имущество	144 854	120 170
Други неданъчни приходи	238 467	412 248

В периода 2003-2004г. се наблюдава тенденция за нарастване на неданъчните приходи в реално изражение. През 2004г. те са се увеличили с 32.8% спрямо 2003г. Водеща роля в тази група приходи има групата от "Други неданъчни приходи", като техният дял е нараснал до 69.1% за последната година.

Приходите и доходите от собствеността, както и приходите от продажба на държавно и общинско имущество през следващите години ще намалее поради навлизането в заключителна фаза на процеса за приватизация на общинската собственост. На този етап общинското ръководство в лицето на кмета и общинския съвет трябва да определят своята политика по отношение на наличното общинско имущество като намерят баланса между дългосрочното получаване на приходи под формата на наем или коцесионни вноски от една страна и еднократните постъпления от неговата продажба от друга. Необходимо е да се вземе предвид доколко имуществото може да е необходимо за нуждите на общината в един по-дългосрочен период.

При променените условия, които настъпват във връзка с приемането на Р. България в Европейския съюз, когато окончателно ще влезнат в сила стандартите за издръжка на делегираните държавни дейности от централния бюджет, общините ще трябва да осигуряват средства за развитие на инфраструктурата си, за подобряване на жизнената среда и за създаване на условия, стимулиращи развитието на бизнеса на своята територия главно чрез активно привличане на средства за инвестиции с участие със свои проекти пред външни донори, в това число пред Европейските структурни и кохезионни фондове. В тази връзка от съществена важност е създаването и развитието в рамките на общинска администрация на

структура, която да организира работата по изготвянето на проекти и представянето им пред финансиращите институции.

Анализ на разходите по функции

През целия период най-висок е относителния дял на разходите за функция “Образование”. Те нарастват плавно като абсолютна стойност и в процентно отношение спрямо общите разходи (от 50.3 % през 2003 г. до 54.7 % през 2004 г.). По принцип това е характерно и за останалите общини. Разходите за здравеопазване за 2004г. са едва 14.5% от същите за предходната 2003 година.

Образованието и здравеопазването са делегирани държавни дейности и основната част от разходите за тях се финансират от държавния бюджет, като размера на средствата се определят на базата на приетите стандарти. Поради тази причина на ниво община не може да се влияе в посока на тяхното намаляване и пренасочване средствата за други дейности.

Таблица №7 - Структура на разходите по функции

Разходи в х.лв.	2003 г.	2004 г.
Общо разходи	5 107 628	5 214 981
Общинска администрация	691 497	799 667
Отбрана и сигурност	40 272	41 331
Образование	2 567 712	2 853 285
Здравеопазване	836 342	121 180
Социално осигуряване, подпомагане и грижи	118 649	50 892
БКС и жилищно строителство	404 282	608 803
Почивно дело и култура	47 580	55 067
Физкултура и спорт	29 825	39 609
Икономически дейности и услуги	371 469	645 145
Други	-	-

Средствата за социално подпомагане през последните две години са намалени повече от двойно. Основната причина за това е преразпределянето на задълженията в тази сфера

между държавата и общините. Ако не настъпи нова промяна в тази насока тези разходи ще се продължат да намаляват като размер от разходите.

Средствата за БКС нарастват през последната година, като относителен дял в разходната част на общинския бюджет. Тази група разходи е свързана с възможностите на общината да поддържа изградената инфраструктура и да подобрява околната среда. Независимо от нарастването на средствата за БКС те все още не са достатъчни.

Анализ на капиталовите разходи

Капиталовите разходи на общината се финансират по три линии –от бюджета на общината, извънбюджетно финансиране което включва и целевите субсидии от държавния бюджет и външно финансиране (в т.ч. привлечени средства по проекти към външни донори).

През 2005г. размера на капиталовите разходи на общината се формира основно чрез целева субсидия. Собствените средства са 36.3%- таблица 6

Таблица №8 - Структура на капиталовите разходи на община Момчилград 2005г.

Финансиране х.лв.		2005 г.
Бюджетно финансиране	Общо, в това число	488,4
	Целеви субсидии	285,2
	Собствени средства	203,2
Фонд "Приватизация" 9%		72
Външно финансиране	Други (дарения)	0,00
Общо за годината		560,4

Анализ на силните и слабите страни, възможностите и заплахите
сектор ИКОНОМИЧЕСКО РАЗВИТИЕ

СИЛНИ СТРАНИ	СЛАБИ СТРАНИ
<ul style="list-style-type: none"> • Наличие на модерни предприятия от преработващата индустрия. • Уникални природни и историко-културни забележителности. • Традиционен опит в земеделието • Висок дял на собствените приходи в бюджета. 	<ul style="list-style-type: none"> • Липса на целенасочена политика за привличане на инвестиции и откриване на бизнес възможности • Моноструктурно земеделие основано на тютюнопроизводството. • Липса на животновъдни стопанства, които да са пазарно ориентирани. • Раздробеност на земята и ниска техническа обезпеченост.
ВЪЗМОЖНОСТИ	ЗАПЛАХИ
<ul style="list-style-type: none"> • Подобряване на икономическите връзки между селскостопанските субекти и преработвателната индустрия. • Развитие на обслужващите дейности след пускане в експлоатация на коридор №9 и увеличаване на инвестиционния интерес. • Развитие на алтернативен туризъм и комбиниране на туристически атракции • Държавна политика, провеждана в подкрепа на туризма в България. • Въвеждане на алтернативни форми на земеделие. • Възстановяване и развитие на хидромелиоративната система чрез използване на изградените микроязовири. 	<ul style="list-style-type: none"> • Концентрация на икономическите дейности в общинския център. • Липса на изградена туристическа база на територията на общината. • Липса на добра координация при съставяне и изпълнението на секторни и регионални оперативни програми, като резултат от конфликта на интереси между централната власти регионите • Липса за перспективно бюджетно планиране на национално ниво.

СТРАТЕГИЯ ЗА РАЗВИТИЕ НА ОБЩИНА МОМЧИЛГРАД

Разбирането, че устойчивото регионално развитие е възможно при равностойно третиране на икономическите, социалните и екологичните аспекти на развитието при постигане на консенсус относно възможните посоки на развитие е в основата на разработването на Общинския план за развитие на община Момчилград.

Развитието като постигане на икономически растеж, осигуряване на възможности за здравословен и продължителен живот, пълноценен в духовно и културно отношение, в качествена околна среда има определящо значение за дефинирането на приоритетните направления и проектите за реализиране на приоритетите.

Отправни точки за разработване на плана за развитие са принципите на Европейската регионална политика, както и следните права на гражданите²²:

- Устойчиво социално-икономическо развитие, достъп до качествени работни места и лична финансова свобода;
- Достъп до качествено здравеопазване, образование и социални услуги;
- Незамърсена и здравословна околна среда;
- Сигурно и безопасно населено място с качествена и достъпна градска среда;
- Равнопоставеност на членовете на местната общност.

Стратегическата част на Плана е разработена на базата на задълбочена оценка на протичащите процеси и тенденции по отношение на тяхната устойчивост. В основата на този анализ и произтичащите от него приоритети, цели и задачи на развитието стоят представите и очакванията за развитието на общината, дефинирани от ключови актьори на местно ниво. В процеса на подготовка на настоящия планов документ се активизираха експерти и местни лидери, обсъжданията бяха своеобразен общински форум, на който се представяха и обсъждаха различни идеи, виждания и предложения.

²² Адаптирано по Европейска декларация за правата на жителите на населените места.

ВИЗИЯ ЗА РАЗВИТИЕ

Визията като обобщена представа за дългосрочното развитие на общината, синтезира очакванията на местната общност за стандарта на живот и качеството на средата за живеене.

Дискутирането на очакванията на заинтересованите страни в общината изведе следната дългосрочна и стратегическа цел:

Община Момчилград да се превърне в привлекателно и сигурно място за живеене, с екологично чиста природна и жизнена среда, с диверсифицирана и конкурентноспособна местна икономика, осигуряваща условия за професионална реализация.

ПРИОРИТЕТИ, ЦЕЛИ, МЕРКИ И ДЕЙНОСТИ

Приоритетите в Общинския план за развитие са дефинирани в съответствие с приоритетите заложи в Националната стратегия за регионално развитие (2005-2015г.) и са съобразени с предвижданията на Областната стратегия за развитие (2007-2013г), при отчитане на местната специфика и потенциала за развитие на община Момчилград.

ПРИОРИТЕТ I

“ПОВИШАВАНЕ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОСТТА НА МЕСТНАТА ИКОНОМИКА ”

Постигането на устойчив икономически растеж, чрез подкрепа за развитието на конкурентноспособна икономика има ключово значение за повишаване качеството на живот на местната общност, а подкрепата за създаване на повече и по-добри работни места е сред ключовите ангажименти на общинската администрация. Особено важно е разбирането за необходимостта от развитието на бизнес, отговорен към околната среда и устойчивото използване на природните и антропогенните ресурси.

Присъединяването на Република България към Европейския съюз през 2007г. поставя пред бизнеса предизвикателството да оперира на единния пазар в нова силно конкурентна пазарна среда. Това налага необходимостта от инвестиции в материални активи, човешки ресурси и технологии.

Изхождайки от разбирането, че общинската администрация и органите на местното самоуправление имат ограничени възможности за директно участие в местната икономика,

усилията следва да се концентрират в подкрепа за бизнеса и развитието на публично-частни партньорства. Подкрепата на община Момчилград за развитието на местната икономика е насочена предимно към секторите с потенциал за растеж, които да генерират допълнителни работни места, като акцентът е поставен върху създаването на предприятия на съвременен технологично ниво.

Доминирането на селскостопанския отрасъл от тютюнопроизводството налага подкрепа за въвеждане на алтернативни култури и пазарно-ориентирани стопанства, както и на клъстери в животновъдството и хранително-вкусовата промишленост. Създаването на условия за преодоляване на монокултурната зависимост от тютюна и развитие на устойчиво селско стопанство е предизвикателство в развитието на общината.

Основните направления в сферата на икономическата политика са изграждане на бизнесинфраструктура, насърчаване на местния бизнес, привличане на инвестиции и развитие на партньорства за усвояване на финансовите инструменти на ЕС, предназначени за бизнеса.

Подкрепата на администрацията за развитието на бизнеса следва да се реализира като информационно-консултантски услуги в областта на експортните операции и съвместен маркетинг, изграждане и поддържане на бази от данни, подкрепа за набиране и развитие на човешките ресурси.

В периода след 2007г. по линия на структурните фондове на ЕС българските предприемачи ще имат достъп до значителни финансови ресурси. Ролята на общинската администрация като ключова институция на местно ниво ангажирана в усвояването на средства от различни финансови инструменти и насърчаващи предприемачеството програми, насочени в подкрепа за бизнеса следва да намери изява в развитие на партньорства за подготовка и управление на проекти за повишаване на конкурентноспособността, както на ниво отделна компания, така и на ниво отрасъл.

Развитието на бизнесинфраструктура изисква реализацията на значителни инвестиции и има ключово значение за повишаване на атрактивността на общината пред потенциалните инвеститори и стимулиране на инвестиционната активност. Инвестициите в инфраструктура следва да се извършват синхронизирано с маркетингови инициативи за привличане на външен бизнес и насърчаване на бизнесконтактите. Координираният инвестиционен маркетинг е важен инструмент за повишаване конкурентноспособността на местната и регионалната икономика, като усилията на общинската администрация следва да са насочени към работа в

мрежи с други общини на регионален принцип и органите на изпълнителната власт, ангажирани с икономическо развитие.

Цел 1.1. “Подкрепа за развитие на малки и средни предприятия в областта на селското стопанство и преработвателната промишленост”

- Мярка “Насърчаване развитието на клъстери и бизнес мрежи”
 - Създаване на клъстери и подизпълнителски вериги
 - Създаване на земеделска кооперация със общинско участие
 - Изработване на проекти за уедряване на земята
 - Организиране на обучение за селскостопански производители
 - Съдействие при сертификация на селскостопански производители
 - Промяна структурата на отглеждана земеделска продукция

Цел 1.2. “Насърчаване прилагането на технологии, въвеждане на алтернативни култури в селското стопанство”

- Мярка “Развитие на професионалните умения на земеделските производители”
 - Пилотен проект за отглеждане на етерично-маслени култури
 - Пилотен проект за отглеждане на овощни насаждения
 - Пилотен проект за въвеждане на зелчукопроизводство
 - Пилотен проект за отглеждане на алтернативни култури – ягодоплодни, бадеми, орехи
 - Мултипликация на пилотни проекти за алтернативно земеделие
- Мярка “Информационни и консултантски услуги за селскостопанските производители”
 - Организиране на обучение за селскостопански производители
 - Съдействие при сертификация на селскостопански производители
 - Изграждане на информационно звено за обслужване и подпомагане на селскостопанските производители

Цел 1.3. “Изграждане на инфраструктура, подобряваща условията за развитие на бизнеса”

- Мярка “Създаване на Икономическа зона по протежение на МТК 9”
 - Изготвяне на подробен устройствен план
 - Подобряване транспортните връзки към индустриалната зона
 - Изграждане на водоснабдяване и канализация до икономическата зона
 - Газификация на района на икономическата зона
- Мярка “Създаване на бизнес инкубатор”

Проектиране на сграда

Изграждане на бизнес инкубатор в град Момчилград, включително прилежаща инфраструктура

Управление на бизнес инкубатор

- Мярка “Създаване на селскостопански пазар”

Изграждане на закрит пазар за селскостопански производители в град Момчилград

Изграждане на пазар за живи животни в град Момчилград

Цел 1.4. “Подкрепа за развитие на бизнеса и привличане на външни инвестиции”

- Мярка “Създаване на партньорства с бизнеса при усвояването на различни финансови инструменти”

Осъвременяване на кадастрални планове и актуализация на общинските имоти, подходящи за насърчаване на бизнеса

Създаване на звено за информационно обслужване и подпомагане на бизнеса

Обучение за предприемачи и стартиращ бизнес

Създаване на браншова организация на земеделските производители

Съвместно разработване на проекти за заетост

Сътрудничество между общинска администрация, стопански камари и местен бизнес в облекчаване на административните бариери пред бизнеса

- Мярка “Инвестиционен маркетинг и икономическо развитие”

Разработване на стратегия за икономическо развитие

Участие в инвестиционни форуми

Създаване на рекламни материали за общината

Провеждане на маркетингова кампания насочена към инвеститори

Цел 1.5. “Развитие на туристически потенциал и създаване на условия за алтернативна заетост”

- Мярка “Изграждане на туристическа инфраструктура”

Създаване на екопътеки и маршрути -трасиране, маркировка, информационни табели в областта около резерват “Боровец” и природният резерват “Вкаменена гора”

Изграждане на туристическа инфраструктура до връх "Дамбалъ"

Изграждане на инфраструктура и съоръжения за достъп до светилището на Орфей край с.Татул

Изграждане на инфраструктура и съоръжения за достъп до туристически обекти

Социализация на туристически обекти

Създаване на туристически информационен център

- Мярка “Провеждане на промоционална кампания и утвърждаване на общината като дестинация за културен, ловен и екотуризъм”

Участие в туристически борси

Създаване на промоционални материали за общината

Разработване на информационно-туристическа карта за региона

- Мярка “Екологично използване на горските ресурси”

Залесяване на изоставени и ерозирани земи, оборудване и технологии за залесяване и сеч

Актуализиране на лесоустройствен план

Изграждане на горски разсадник

Изготвяне на програма за лов и риболов в горите

ПРИОРИТЕТ II

“ПОДОБРЯВАНЕ НА ТЕХНИЧЕСКАТА И СОЦИАЛНА ИНФРАСТРУКТУРА”

Инвестициите в местната инфраструктура са основен фактор за постигане конкурентноспособност на общинската икономика, осигуряване качество на живот, за повишаване мобилността на населението и навлизане на информационните и комуникационни технологии. Развитието на инфраструктурата е важно условие за стимулиране на стопанската активност на бизнеса, навлизането на външни инвестиции и подобряването на условията за живот на местната общност. Същевременно важен аспект на развитието на базисната инфраструктура е опазването и възстановяването на околната среда като ключов елемент на устойчивото развитие и важна характеристика на стандарта на живот.

Основните проблеми, изведени в анализа на силните и слабите страни, възможностите и заплахите са свързани с ниската степен на изграденост или лошо качество на местна транспортна, екологична и социална инфраструктура и липсата на финансови ресурси за нейната поддръжка и обновяване.

Ангажиментите на Община Момчилград са свързани с поддържането на общинската транспортна инфраструктура, уличната мрежа, водоснабдителна и канализационна инфраструктура, подобряване управлението на отпадъците, повишаване на енергийната ефективност и намаляване на публичните разходи за енергия. Осигуряване на финансови ресурси за развитието на техническата инфраструктура е сериозно предизвикателство пред администрацията, предвид на нейната значимост за интегрираното социално-икономическо развитие на общината.

Основните усилия ще са насочени към подобряване характеристиките на пътната мрежа, осигуряване на достъп до населените места, осигуряване на достатъчно количество и качество вода, поддържане на стандартите за качество на атмосфера, почви, повърхностни и подземни води, опазване на биологичното разнообразие и интегриране на екологичната политика с политиката за насърчаване на местната икономика. Сериозно предизвикателство на местно ниво е изграждането на административен капацитет за практическо прилагане на европейското законодателство.

Реализацията на проекти за енергийна ефективност и насърчаване използването на възобновяеми енергийни източници от една страна е средство за повишаване на конкурентноспособността и намаляване на енергопотреблението и от друга страна допринася за опазването на околната среда и устойчивото потребление на ресурсите.

Цел. 2.1. “Развитие на пътна инфраструктура”

- Мярка ”Подобряване на общинската пътна мрежа”
 - Рехабилитация на път Момчилград – с.Равен
 - Рехабилитация на път с.Равен- с.Биволяне
 - Рехабилитация на път с.Звездел-с.Нановица
 - Рехабилитация на път с.Карамфил-с.Чайка
 - Рехабилитация на път с.Конче- с. Сенделци
 - Проектиране и подготовка на техническа документация за пътни обекти
- Мярка ”Ремонт и поддържане на железопътната инфраструктура”
 - Основен ремонт на жп. прелези при с.Птичар
 - Основен ремонт на жп.гара Джебел
 - Основен ремонт на жп.гара град Момчилград

Основен ремонт на жп.гара с.Горско Дюлево

- Мярка “Ремонт и изграждане на улична мрежа в населените места”

Ремонт и изграждане на улична мрежа в град Момчилград

Ремонт и изграждане на улична мрежа в с.Груево

Ремонт и изграждане на улична мрежа в с.Звездел

Ремонт и изграждане на улична мрежа в с.Равен

Ремонт и изграждане на улична мрежа в с.Нановица

Ремонт и изграждане на улична мрежа в населени места с население под 300 души

- Мярка “Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища ”

Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища в землището на с. Равен

Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища в землището на с. Нановица

Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища в землището на с. Синделци

Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища в землището на с. Звездел

Изграждане на нови и поддържане на съществуващи горски и селскостопански пътища в землището на община Момчилград

Цел 2.2. “Подобряване на водоснабдителна и канализационна мрежа”

- Мярка “Изграждане и реконструкция на водоснабдителната инфраструктура”

Ремонт на водопроводна мрежа в град Момчилград

Ремонт на водопроводна мрежа в с.Звездел

Ремонт на водопроводна мрежа в с.Груево

Ремонт на водопроводна мрежа в с.Равен

Ремонт на водопроводна мрежа в с.Нановица

Ремонт на водопроводна мрежа в с.Татул

Изграждане на водопроводна мрежа в малки населени места от общината

Проектиране и подготовка на техническа документация за водоснабдителни съоръжения

- Мярка “Изграждане и реконструкция на канализационната мрежа”

Доизграждане на канализационна мрежа в град Момчилград

Доизграждане на канализационна мрежа в с. Груево

Доизграждане на канализационна мрежа в с.Равен

Доизграждане на канализационна мрежа в с.Нановица

Доизграждане на канализационна мрежа в с.Звездел

Изграждане на канализационна мрежа в малки населени места с население под 300 души

Проектиране и подготовка на техническа документация за канализационни съоръжения

- Мярка “Изграждане на пречиствателни съоръжения за питейни и отпадни води”

Изграждане на модулни пречиствателни станции за отпадни води на канализационни колектори гр. Момчилград

Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води в с. Груево

Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води в с. Нановица

Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води в с. Равен

Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води в с. Звездел

Изграждане на пречиствателни съоръжения за отпадни води в малки населени места до 300 души

Проектиране и подготовка на техническа документация за пречиствателни съоръжения

Цел 2.3. “Възстановяване и изграждане на напоителни системи”

- Мярка “Изграждане на нови напоителни съоръжения”

Изграждане на напоителни системи в землището на с. Нановица

Изграждане на напоителни системи в землището на с. Звездел

Изграждане на напоителни системи в землището на с. Равен

Изграждане на напоителни системи в землището на с. Татул

Изграждане на напоителни системи в землището на с. Лале

Изграждане на напоителни системи в землището на с.Карамфил

Изграждане на напоителни системи в землищата на малките населени места от общината

Проектиране и подготовка на техническа документация за напоителни съоръжения

- Мярка “Възстановяване на напоителни съоръжения”

Възстановяване на напоителни системи в землището на с. Нановица

Възстановяване на напоителни системи в землището на с. Звездел

Възстановяване на напоителни системи в землището на с. Равен

Възстановяване на напоителни системи в землището на с.Татул

Възстановяване на напоителни системи в землището на с. Лале

Възстановяване на напоителни системи в землището на с. Карамфил

Възстановяване на напоителни системи в землищата на малките населени места от общината .

Ремонт и поддръжка на съществуващите общински микроязовири

Проектиране и подготовка на техническа документация за напоителни съоръжения

Цел 2.4. “Изграждане и развитие на екологична инфраструктура”

- Мярка “Водни ресурси, твърдите битови отпадъци отстраняване на стари замърсявания и рекултивация”

Рекултивация на сметището край град Момчилград

Изграждане на претоварна станция за битови отпадъци край град Момчилград

Изграждане на инсталация за пакетиране на отпадаците

Въвеждане организирано сметосъбиране във община Момчилград

Отстраняване на нерегламентирани сметища и рекултивация на засегнатите терени в селища с население под 1000 души

- Мярка “Укрепване на речните брегове и борба с ерозията”

Корекция на речното корито на река Върбица

Залесяване на ерозирали терени

- Мярка “Подобряване на енергийната ефективност”
 - Подмяна на уличното осветление в град Момчилград
 - Подмяна на уличното осветление в селата Нановица, Равен, Звездел и Груево
 - Подмяна на уличното осветление в малки населени места
 - Санитаране на обществени сгради в община Момчилград
 - Газифициране на населените места в общината
 - Газифициране на обществените сгради
 - Проектиране и подготовка на техническа документация за проекти за енергийна ефективност
- Мярка “Използване на възобновяеми енергийни източници”
 - Монтаж на слънчеви батерии за нуждите на образователни институции
 - Монтаж на слънчеви батерии за нуждите на административни институции
 - Монтаж на слънчеви батерии за нуждите на социални институции

Цел 2.5. “Изграждане и реконструкция на социална инфраструктура”

- Мярка “Благоустрояване на обществени терени и сгради”
 - Ремонт на сграда на общинската администрация
 - Ремонт на кметство в с. Багрянка
 - Ремонт на кметство в с. Груево
 - Ремонт на кметство в с. Соколино
 - Ремонт на кметство в с.Звездел
 - Ремонт на кметство в с.Нановица
 - Ремонт на централна част и площад – град Момчилград
 - Ремонт на централна част и площад – с. Звездел
 - Ремонт на централна част и площад – с. Равен

Ремонт на централна част и площад – с. Нановица

Ремонт на централна част и площад – с. Груево

Ремонт на централна част и площад на малки населени места от общината

- Мярка “Подобряване на образователна, здравна и културна инфраструктура”

Ремонт на “Професионална гимназия по хранително-вкусова промишленост” в град Момчилград

Ремонт на “Професионална гимназия по машиностроене и лека промишленост” град Момчилград

Ремонт на СОУ “Н.Вапцаров” – град Момчилград

Ремонт на ОУ – с.Груево

Ремонт на ОУ- с.Звездел

Ремонт на ОУ- с. Равен

Ремонт на ОУ- с.Птичар

Ремонт на ОУ- с.Синделци

Ремонт на ОУ- с. Нановица

Ремонт на начално училище в с.Карамфил

Ремонт на детски градини в град Момчилград.

Ремонт на детски градини на територията на общината

Ремонт на читалищата в град Момчилград, с. Равен, с.Нановица, с. Груево, с. Звездел

Рехабилитация на сградата на МБАЛ “Сергей Ростовцев”

- Мярка “Оптимизиране на общинската образователна мрежа и подобряване на материалното осигуряване за образованието”

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в “Професионална гимназия по хранително-вкусова промишленост” в град Момчилград

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в Професионална гимназия по машиностроене и лека промишленост “Васил Левски” в град Момчилград

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в СОУ “Н Вапцаров”.

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Груево

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Звездел

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Равен

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Птичар

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Синделци

Доставка на оборудване и осъвременяване на материално-техническата база в ОУ-с.Нановица

ПРИОРИТЕТ III

“РАЗВИТИЕ НА ЧОВЕШКИТЕ РЕСУРСИ “

Проведеният анализ на текущото състояние, тенденциите и перспективите за развитие на местния пазар на труда и предоставянето на социални услуги дава възможност да се изведат някои основни предизвикателства, които ще определят в средносрочен план развитието на социалната политика, политиката по заетостта и политиката за развитие на човешките ресурси.

Местният трудов пазар се характеризира с високи нива на безработица, с наличие на неравнопоставени групи на пазара на труда; наличие на нерегламентирана сезонна заетост и ограничено търсене на труд, неадекватно образователно-квалификационно ниво на свободните човешки ресурси спрямо потребностите на работодателите и слаба професионална адаптивност на заетите при въвеждането на нови технологии.

Основните предизвикателства на пазара на труда са свързани с намаляване несъответствието между образователното равнище и професионалните умения и квалификация на заетите, които се търсят на пазара на труда, с акцент за възрастните работници, младежите до 29г. и лицата с ниско образование и квалификация.

Провеждането на активни мерки на местния трудов пазар е свързано с националната политика в сектора, но общинска администрация има възможност за провеждане на образователна политика, чрез подкрепа на бизнеса за създаване на нови работни места и подобряване на квалификацията на заетите, подкрепа за гражданския сектор, образователните институции в техните инициативи за професионална квалификация и преквалификация на всички групи от населението.

Основните предизвикателства в областта на социалните услуги са свързани с развитието на инфраструктурата, създаване на публично-частни партньорства, както и подкрепата за предоставяне на услуги от неправителствения сектор.

Цел. 3.1. “Адаптиране на образователните услуги съобразно потребностите на пазара на труда”

- Мярка “Развитие на професионалното обучение”

Обучителни програми за ранно професионално образование

Обучение на хора в неравностойно положение за придобиване на основни професионални умения

Модулно професионално обучение

Професионално обучение за възрастни

Професионално обучение за дълготрайно безработни

Повишаване адаптивността на работната сила

- Мярка “Чуждоезиково обучение”

Разработване на обучителни програми за ранно чуждоезиково образование

Модулно чуждоезиково обучение

Чуждоезиково обучение за възрастни

Чуждоезиково обучение за дълготрайно безработни

- Мярка “Подобряване на достъпа до информационни технологии и повишаване на компютърните умения на учащите”

Компютърно обучение за деца и младежи

Осигуряване на интернет достъп за читалища и културни институции от общината

Изграждане на общински образователно-информационен портал

Цел 3.2. “Превенция на ранното напускане на образователната система и насърчаване ученето през целия живот”

- Мярка “Обучения за придобиване на базови професионални умения за лицата напуснали образователната система”

Изграждане на център за професионално обучение

Квалификация и преквалификация на селскостопански производители

- Мярка “Подобряване на достъпа до образование за деца в неравностойно положение”

Изграждане на Центрове за обществена информация и информация за Европейския съюз в Читалищната мрежа

Цел 3.3. “Подобряване на социални и здравните услуги”

- Мярка “Укрепване на капацитета за предоставяне на здравни и социални услуги”

Програма за привличане на здравни специалисти в малки населени места

Организиране на звено за спешна медицински помощ

- Мярка “Информационни кампании за превенция на социално значими заболявания”

Провеждане на здравен скрийнинг сред местното население

Профилактични прегледи сред рискови обществени групи

Здравно-информационно обслужване на населението – семинари и открити дискусии

- Мярка “Насърчаване на публично-частното партньорство за предоставяне на социални и обществени услуги”

Създаване на хоспис

Създаване на Дневен център за лица с увреждания

Разширяване на дейностите по социален патронаж

- Мярка “Развитие на младежки дейности и спорт”

Стимулиране създаването на младежки клубове за спорт

Ремонт на стадион - град Момчилград

Ремонт на стадион с. Звездел

Образование чрез спорт в училищната мрежа

Цел 3.4. “Опазване на местното природно и културно наследство”

- Мярка “Развитие на местни културни инициативи”
 - Разработване на етнографски фолклорен календар
 - Организиране на фолклорен фестивал
 - Създаване на музейна експозиция за местния фолклор
 - Самодейност сред младите – танци, песни и традиции
 - Честване на 9 Май – Деня на Европа
- Мярка “Опазване и популяризиране на природните ресурси и културно-историческото наследство”
 - Изработване на карта, заснемане и опис на недвижимите културни паметници
 - Подготовка, издаване и разпространяване на рекламна информация за паметниците и природните забележителности
 - Възстановяване, реставрация и социализация на паметници на културата

Цел 3.5. “Социална интеграция на лица и групи в неравнопоставено положение”

- Мярка “Подобряване на достъпа до публични услуги”
 - Подкрепа за осигуряване на достъп до спортни съоръжения за лица в неравностойно положение
- Мярка “Прилагане на активна политика на пазара на труда”
 - Обучение за възрастни над 40 години и представители на етнически малцинствени групи

Цел 3.6. “Подобряване взаимодействието между местните и централните органи на властта , гражданските групи и НПО организациите за противодействие на противообществени дейности, природни бедствия, аварии и катастрофи”

- Мярка “ Работа с младите хора за предотвратяване употребата , разпространението и производството на наркотични средства”
 - Подобряване на работата с малолетни и непълнолетни лица, носители на противообществени прояви
 - Превантивна дейност сред младежите срещу разпространение и употреба на наркотици, хулиганство и детска престъпност

Мярка “Наблюдение, защита и отстраняване на последствията от природни бедствия, аварии и катастрофи”

ПРИОРИТЕТ IV

“УКРЕПВАНЕ НА ИНСТИТУЦИОНАЛНИЯ КАПАЦИТЕТ НА ОБЩИНСКА АДМИНИСТРАЦИЯ”

Главното предизвикателство пред администрацията след 2007г. е нарастващата роля и ангажименти на местните власти в процеса на прилагане на законодателството на Европейската общност, планиране и програмиране, управление на финансовите ресурси и участие в интеграционните процеси. Като ключова институция на местно ниво в процеса на планиране и усвояване на средствата от Структурните фондове и Кохезионния фонд Общинската администрация следва да развива капацитет в тази област, като същевременно се ангажира със споделяне на експертиза с местния неправителствен сектор. Натрупаните в предприсъединителния период познания за финансовите инструменти няма да бъдат достатъчни за успешното усвояване на ресурси от Структурните и Кохезионния фонд. От изключителна важност за успешното усвояване на ресурсите е изграждането и съхраняването на административни структури и експерти, създаването на местни и участието в регионални партньорства, които имат принос за подготовката и управлението на проекти.

Усилията за подобряване качеството на публичните услуги следва да се насочат към изграждането на дружелюбна администрация, намаляване на бюрокрацията и стимулиране на прозрачността в управлението и предоставянето на услуги. Ключовите интервенции са обучение на персонала и подобряване на материално-техническата база, делегиране на публични услуги на частния и неправителствения сектор и сертификация на общината по управление на качеството. Делегирането на публични услуги е свързано с подкрепа за изграждане на капацитет и подобряване на взаимодействието с частния и неправителствения сектор. Сертификацията на общината по управление на качеството въвежда основните правила необходими за една европейска администрация. Реализацията на този процес осигурява необходимия ред, система, отговорности, прозрачност на работата на администрацията в интерес и полза на гражданите на общината.

Развитието на административния капацитет в Община Момчилград е свързано с целенасочено обучение и специализация на служителите, повишаване на езиковите и

компютърните им умения, както и обогатяване на практическия опит чрез участие в експертни мрежи за сътрудничество на национално и регионално ниво.

Цел 4.1. “Подобряване качеството на предоставяните публични услуги и укрепване на административния капацитет на общинско ниво”

- Мярка “Развитие на публичните услуги и достъпа до тях”

Развитие на он-лайн публични услуги

Осигуряване на достъп до информация

Сертификация на общинска администрация по управление на качеството

- Мярка “Обучение на общински служители и укрепване на капацитета на общинска администрация за управление на Структурните фондове”

Обучение по управление на проекти

Подготовка на поректи по линия на Структурните фондове на ЕС

Местно икономическо развитие

Стимулиране на заетост чрез инструменти на местната власт

Обучение за придобиване и доусъвършенстване на компютърна грамотност и езикови умения на общинската администрация

- Мярка “Повишаване информираността на местната общност и подобряване участието на гражданите и неправителствения сектор в управлението на общината”

Обучение за местни партньори и нестопански организации

Информационни дейности за популяризиране на публично-частното партньорство

Цел 4.2. “Участие в партньорски мрежи”

- Мярка “Изграждане и развитие на трансгранични партньорства”

Насърчаване икономическото развитие през границата

Осигуряване качество на околната среда в трансграничния район

Обмен на информация за икономическите субекти от двете страни на границата

Изграждане на мрежи за трансгранична заетост, културен обмен и обмяна на опит

- Мярка “Участие в регионални и национални мрежи”

Изграждане на партньорства и побратимяване с други общини

Културен обмен със побратимени общини

ОСИГУРЯВАНЕ НА ПУБЛИЧНОСТ И ПРОЗРАЧНОСТ, ПРОЦЕДУРИ НА ПАРТНЬОРСТВО

Планът за развитие на община Момчилград е подготвен от екип експерти, които са работили в тясно сътрудничество с кмета на общината и неговия екип.

Общинската администрация на Община Момчилград предвижда тясно сътрудничество с формациите на гражданското общество, със социалните и икономически партньори. Управленският екип на местната власт избира пътя на съгласуване и обогатяване с мненията и предложенията на гражданите на вече създаден проект за Общински план за развитие. По такъв начин поема отговорността за стратегическата насоченост на Плана във връзка с управленската си програма, но я съгласува и подчинява на вижданията и партньорството с гражданското общество.

Проектът за План за развитие се представя на обществено обсъждане, преди да бъде одобрен от Общински съвет за развитие. По такъв начин пред местният парламент се представя един завършен проект и мнението на обществеността за него, което е основа за конструктивни обсъждания и решения.

Общественото обсъждане на Проекта за План за развитие се провежда чрез от следните инструменти:

- Представяне на Основните приоритети и цели на плана в местните медии;
- Обсъждане на целите, приоритетите, мерките и конкретните проекти на срещи, организирани от общинската управа ;
- Организиране на събирането на предложения на гражданите чрез поставяне на кутии за предложения в сградата на общината, читалището и други обществени места – кина, средно училище, видео клубове и др.;
- Създаване на временна комисия за събиране и обобщаване на предложенията след изтичането на срока за тяхното представяне;
- Провеждане на среща на кметската управа с гражданите по повод подготовката на Проекта за общински план за развитие в местния парламент.

Като следваща стъпка се дефинира осъществяването на граждански контрол на реализацията на Плана. Публичните отчети и обсъждания на постигнатите резултати са основни инструменти на гражданския контрол върху изпълнението.

ПАРТНЬОРСТВО

Основни партньори на Местната власт в процеса на подготовка, съгласуване и контрол на Плана за развитие са социалните и икономически партньори на територията на общината. Това са представители на организации на работодателите, професионалните съюзи, НПО други най-значими организации в просветната, научните, културната, здравната и др. области.

Участието на партньорите на всички нива на подготовка, съгласуване и обсъждане, контрол на изпълнението, гарантира прозрачност, компетентност, ефективност и реалистичност на Плана за развитие. Чрез тях той се обогатява така както с друга гледна точка, освен тази на местната власт, така и с инструментите на гражданското общество, които се основават на прякото участие на гражданите и техните организации в управлението и процеса на взимане на решения.

Местният частен бизнес играе все по-голяма роля в развитието на местните общности, поради своя нарастващ стабилитет, все по-вечето наемна работна ръка, ангажирана в частни компании и възможностите за развитие на малкия бизнес. развитието на Общината е невъзможно без участието на частната инициатива – като партньор, като коректив, като инвеститор и като генератор на нови инициативи за развитие.

Публично частното партньорство, което присъства като основен компонент в стратегическата част на Плана и се конкретизира в проекти в индикативната финансова таблица има своето място и в процесите на съгласуване, контрол и оценка на резултатите от реализацията на етапите от Плана за развитие.

ИНФОРМАЦИОННО ОСИГУРЯВАНЕ НА ПРОЦЕСА НА ПОДГОТОВКА, ОБСЪЖДАНЕ, СЪГЛАСУВАНЕ И КОНТРОЛ НА ОБЩИНСКИЯ ПЛАН ЗА РАЗВИТИЕ

Основните източници за информационно осигуряване на подготовката на плана са:

- Официални статистически издания на НСИ;
- Националната стратегия за регионално развитие 2005 г.
- Секторни стратегии за развитие
- Оперативни програми;

- Работна статистика, работни документи и бележки, притежание на експертите, изготвили Плана;
- Статистически данни предоставени от Община Момчилград
- Данни от лични стопанства, от запитвания или интервюиране на работници и работодатели;
- Предишни разработки и студии за регионалната социално-икономическа среда, или за групи от отделни фактори;
- Предишни осъществени планове и проекти на областно, или местно ниво, друга информация достъпна за работните групи

Всички данни, постъпили от различни източници са съгласувани с местната администрация и коригирани в зависимост от последната актуална и меродавна информация, достъпна чрез посочените източници към момента на предаване на Плана за обсъждане.

Обсъждането и съгласуването на Плана за развитие със социалните и икономическите партньори и в Общински съвет се обезпечава информационно чрез предоставяне на цялата, достъпна за екипа подготвил плана информация, както и допълнителна информация от предишни дискусии и обсъждания в Общинския съвет, протоколи от срещи на местната власт с представители на местния бизнес, годишни отчети на неправителствени организации на територията на общината, публикации в местната и регионална преса, вече публикувани планове за развитие на съседни и близки общини, текущата общинска стратегия за развитие и по възможност информация за Плана за развитие на плановия район. Тази допълнителна информация дава възможност на членовете на общинския съвет и на социалните и икономически партньори, както да се ориентират в процеса и нивата на планирането според изискванията на Европейския съюз, така и дискутират, виждайки мястото на общината в контекста на областта, района за планиране и като част от националните приоритети и транс-европейски регионални политики.

МОНИТОРИНГ И ОЦЕНКА

След приемането на Плана за развитие от Общински съвет, кмета на общината назначава Постоянна работна група в Общинска администрация, която да разработи Индикатори за оценка на реализацията на Плана за развитие, по които ще извършва оценка на ефективността му всяка година. Примерният списък на индикатори е както следва:

- Километри ремонтирани пътища

- Увеличаване на дължината на ВиК инфраструктура в населените места Увеличаване на дължината на ВиК инфраструктура извън населените места
- Повишаване качеството на пътната мрежа
- Увеличаване на броя километри в общинската пътна мрежа
- Подобряване на показателите за оценка на екологичното състояние на общината
- Повишаване на броя постоянно заети на територията на общината
- Брой закрити и новооткрити малки и средни предприятия на територията на общината
Повишаване на активността на пазара на земята/ терени на територията на общината
- Процентно увеличаване на инвестициите на територията на общината
- Брой санирани сгради
- Подобряване показателите за енергийна ефективност
- Брой партньорски проекти по линия на Европейския съюз на училищата в общината
- Брой сключени договори с тур-операторски фирми за представяне на местен туристически продукт
- Брой участници в етнографски фестивали и празници
- Увеличаване на броя посещения в библиотеките и брой предлагани от тях услуги
- Брой масови спортни мероприятия годишно
- Брой обучителни курсове и брой обхванати в тях граждани на общината над 40 години
- Процент от завършилите курсове за преквалификация и професионално обучение - ангажирани в местни компании

Постоянната работна група изпълнява следните задачи:

- разглежда и утвърждава индикаторите за наблюдение на изпълнението на плана;
- периодично извършва преглед на постигнатия напредък по отношение на целите
- анализира резултатите от изпълнението на мерките и степента на постигане на целите;
- разглежда резултатите от междинната оценка;
- разглежда предложения за преразпределение на средствата по мерките;

- предлага промени, свързани с постигането на целите на плана.

Кметът изисква регулярни отчети от работната група извършваща надзора и оценката за осъществяване на плана. В отчетите се оценява прогреса при реализацията на задачите и мерките, обсъжда се изпълнението на посочените показатели на реализацията (посочва се дали задачата/мярката е осъществена или не; ако е реализирана - какъв е прогресът, а ако не - причината за неизпълнението или закъснението).

Заклучителната оценка се извършва след изтичане на плановия период и включва:

- оценка на ефективността и ефикасността на използваните ресурси при изпълнение на плана и оценка на общото въздействие;
- анализ на положителните и отрицателните фактори при изпълнението на програмата;
- оценка на степента на постигане на целите и на устойчивостта на резултатите;
- изводи и препоръки относно прилагането на политиката за регионално развитие.

По резултатите от заключителната оценка и анализа на социално-икономическите фактори се изготвя нов план за следващия период на планиране.

Оценката за осъществяването на плана ще се проведе на две нива - вътрешна и външна оценка.

Вътрешната оценка ще се извърши от Работната група към Общинска администрация, която е координирала реализацията на плана и упражнявала надзор по неговото осъществяване.

За външната оценка ще бъде наета независима консултантска компания, която ще направи оценка на реализацията на плана в контекста на развитието на областта, района за планиране и националните приоритети на регионалната политика.

Оценките се възлагат от кмета на общината.

Специфичното за Оценката и Мониторинга на Плана за развитие на Община Момчилград за периода до 2013 година е, че те ще се провеждат на три етапа във времето:

Първи етап на оценка ще се проведе на базата на мониторинг на периода до края на 2006 година, до когато основните финансови инструменти за осъществяване на Плана са пред-присъединителните инструменти на ЕС в комбинация с националния ресурс от Републиканския бюджет, частното партньорство и други целеви източници на финансиране.

Оценката на този кратък, но много важен етап от развитието на общината ще определи важни опорни точки и индикатори за мониторинга и оценката

Вторият етап на оценката, който трябва да бъде проведен за периода 2007 – 2009 година, по време на който основните приоритети за развитието на Република България, всички нейни райони и общини ще бъдат подкрепени от Финансовата рамка, договорена между България и ЕС за първите 3 години от ефективното членство на страната в общността. Това е най-рисковият период за реализация на Плана, в който ще се осъществи и прехода от финансиране чрез относително познати инструменти към пълноценно прилагане на Структурните инструменти на ЕС за подкрепа на регионалната политика. Релевантната на общоевропейските тенденции и показателите за реализация на националните приоритети оценка на този етап ще бъде от изключително значение както за следващия етап от реализацията на Плана (до 2013 година), така и за определянето на темпа и ресурсите за регионално развитие в дългосрочен план след 2013 година.

Третият етап на оценка ще бъде фокусиран комплексно, както върху периода 2010-2013 година, така и върху цялостното изпълнение на целите и приоритетите на Плана, ефективността на мерките и постигнатите положителни промени в развитието на Общината.

Индикативна финансова таблица за реализация към общински план за развитие на община Момчилград (2007 -2013)

Приложение 1